

Analysis of the Criminalization of Unauthorized Initial Coin Offerings in the Context of the General Policies

Mehdi Sabooripour¹

Ebrahim Ahmadpour Sani Abadi²

1. Associate Professor, Faculty of Law Shahid Beheshti University, Tehran, Iran (Corresponding author).

m_sabooripour@sbu.ac.ir

2. Master's degree student in Criminal Law and Criminology Tehran university, Tehran, Iran. e.ahmadpour@ut.ac.ir

Abstract

The increasing proliferation of crypto-assets and the emergence of innovative financial instruments such as Initial Coin Offerings (ICOs), while offering significant and innovative capacities for capital raising, have also created a platform for legal challenges and widespread abuses due to their decentralized and transnational nature. Examining the experience of various legal systems shows that countries have adopted different approaches to crypto-assets and, consequently, financing through this method—ranging from a "wait and see" policy to specific regulation and, in some cases, outright prohibition. In Iran, despite the issuance of some regulatory documents and legislative drafts, a comprehensive definition and a clear and specific framework still do not exist, creating grounds for legal and economic risks. In light of the general policies of the system, including the general policies on legislation (communicated on 06/07/1398), economic security (communicated on 03/11/1379), and investment encouragement (communicated on 26/11/1389), which emphasize the formulation of clear and unambiguous laws as well as the protection and security of investors, examining the legal dimensions and the criminalization status of ICOs as one of the new investment methods is of particular importance. This research, employing a descriptive-analytical approach and utilizing library-based data collection methods, analyzes the conceptual dimensions and executive stages of ICOs, examines the criminal dimensions, analyzes the criminalization status of this technology, and explains the necessity of independent criminalization of unauthorized ICOs in Iranian law. Providing a clear and efficient legal framework, given the distinct nature of crypto-assets, the incomplete applicability of traditional laws to these assets, and the need to prevent inconsistencies in judicial practice, is an undeniable necessity that can simultaneously safeguard the interests and financial security of investors while facilitating the legal development of financial innovations in alignment with the general policies of the system. Currently, non-compliance with the regulations set forth in upstream documents and policies concerning ICOs may be examined with respect to "supervised persons" within the framework of Articles 22 to 25 of the Law on the Central Bank of the Islamic Republic of Iran. Furthermore, due to the absence of specific criminalization, unauthorized ICOs may only be subject to certain criminal headings, including fraud (provided its conditions are met) and the Law on the Punishment of Disruptors in the Economic System.

Keywords: Initial Coin Offering (ICO), crypto-asset, criminalization, General Policies of the Islamic Republic of Iran, money laundering.

Extended Abstract

Purpose

The rapid expansion of crypto-assets and the emergence of innovative financial instruments such as Initial Coin Offerings (ICOs), while offering significant and innovative capacities for capital raising, have also created a platform for legal challenges and widespread abuses due to their decentralized and transnational nature. Examining the experience of various legal systems shows that countries have adopted different approaches to crypto-assets and, consequently, financing through this method—ranging from a "wait and see" policy to specific regulation and, in some cases, outright prohibition. In Iran, despite the issuance of some regulatory documents and legislative drafts, a comprehensive definition and a clear and specific framework still do not exist, creating grounds for legal and economic risks. In light of the general policies of the Islamic Republic of Iran, including the general policies on legislation (communicated on 06/07/1398), economic security (communicated on 03/11/1379), and investment encouragement (communicated on 26/11/1389), which emphasize the formulation of clear and unambiguous laws as well as the protection and security of investors, examining the legal dimensions and the criminalization status of ICOs as one of the new investment methods is of particular importance. The principal purpose of this study is therefore to analyze the conceptual dimensions and executive stages of ICOs, examine the criminal dimensions, analyze the criminalization status of this technology, and explain the necessity of independent criminalization of unauthorized ICOs in Iranian law. To this end, the paper pursues three questions: what is the nature and legal status of ICOs in Iranian law; what are the criminal dimensions and risks associated with unauthorized ICOs; and, in light of the general policies of the Islamic Republic of Iran, what is the necessity and appropriate framework for the criminalization of unauthorized ICOs in Iran?

Design/methodology/approach

This research employs a descriptive-analytical approach and utilizes library-based data collection methods. The study first provides a conceptual analysis of ICOs and their executive stages, examining definitions from leading legal systems, international documents (such as FATF guidelines), and Iranian regulatory documents (including the Central Bank's regulatory framework and the Cryptocurrency Regulations of the Supreme Council of Cyberspace). Subsequently, it analyzes regulatory approaches to crypto-assets adopted in various jurisdictions—including the observation/evaluation approach, specific regulation (with particular attention to U.S. legislation such as the GENIUS Act and CLARITY Act), and the prohibition approach—and compares these with the evolving regulatory approach in Iran. Finally, the study examines the criminal dimensions of ICOs, the distinction between authorized and unauthorized ICOs, the role of the general policies of the Islamic Republic of Iran in criminalization, and the current status of criminalization in Iranian law through an analysis of existing criminal laws, including those on fraud, money laundering, and disruption of the economic system.

Findings

The findings indicate that, despite the issuance of policy documents in 2024 by the Central Bank of the Islamic Republic of Iran and the Supreme Council of Cyberspace, a clear and precise definition of crypto-assets and ICOs in Iranian law has yet to be provided. This lack of clear definitions and a coherent legal framework led to inconsistencies in regulatory and judicial practices, increased vulnerability of investors, and facilitation of economic and financial crimes, including fraud and money laundering. Regarding authorized versus unauthorized ICOs, the study finds that pursuant to the Central Bank's regulatory framework, the initiation of activities concerning the "issuance" and "initial offering" of all types of "crypto-assets" is permitted only through a "regulatory sandbox" approved by the

Central Bank. Furthermore, the issuance and "initial offering" of Rial-backed crypto-assets are exclusively within the authority of the Central Bank, and the issuance of crypto-assets backed by foreign currency, gold, and precious metals is subject to the approval of the Central Bank's High Council. Any ICO conducted outside these specified frameworks lacks legal validity and is considered unauthorized activity. Regarding criminalization, the study finds that current Iranian law lacks specific criminal provisions for ICOs. Unauthorized ICOs may potentially be addressed under general criminal headings such as fraud (if the legal elements are met) or the Law on Punishment of Disruptors in the Economic System, but these applications are subject to broad interpretation and are not specifically tailored to the distinct nature of crypto-assets. The study also finds that non-compliance with regulations by "supervised persons" may be subject to administrative-disciplinary sanctions under Articles 22 to 25 of the Central Bank Law. The study further identifies that the approach of treating crypto-assets as foreign currency under the anti-smuggling law was ultimately removed by the legislature, indicating the practical and legal challenges of this approach.

Research limitations/implications

A primary limitation of this research is the absence of a comprehensive legal framework and specific criminal legislation for ICOs in Iran, which limits the ability to analyze judicial precedents and established legal interpretations. The rapidly evolving nature of crypto-asset technology and the continuous emergence of new regulatory documents in Iran and internationally present challenges for maintaining currency in the analysis. Additionally, the sensitive and complex nature of crypto-asset regulation and the difficulty of accessing primary legislative documents and policy-making deliberations present methodological constraints. Accordingly, it is suggested that future research conduct comparative studies examining specific criminal legislation for ICOs in leading jurisdictions, investigate the practical implementation and effectiveness of regulatory sandboxes in Iran, explore the potential for establishing a specialized regulatory authority for crypto-assets, and conduct empirical studies on the economic impacts of unauthorized ICOs on investors and the national economy.

Practical implications

Building on the findings, the study offers practical implications for Iranian legislators, regulatory bodies, and the judiciary. The study recommends that, as a first step in realizing the general policies of the Islamic Republic of Iran—including ensuring economic security, protecting investors' rights, encouraging investment, and supporting property rights and investment development—crypto-assets should be recognized as "property" within the meaning of the Anti-Money Laundering Law. This would allow criminal behaviors related to ICOs to be addressed under that law, extending its enforcement mechanisms to ICOs without treating crypto-assets as "foreign currency" under the anti-smuggling framework. However, the study emphasizes that reliance solely on traditional criminal headings is insufficient, and it recommends that the judiciary, in accordance with the general policies of the legislative system and Article 5 of the Cryptocurrency Regulations, prepare a judicial bill for the formulation of specific crimes and punishments related to crypto-assets and pursue its legislative process. This should include provisions for punishing any natural or legal person who conducts an ICO outside the approved regulations and without obtaining authorization from the competent authority designated by law, including cases where individuals proceed without legal procedures, proper identity verification, and provision of valid guarantees or collateral. Additionally, specific criminalization should address cases where false information is included in whitepapers or information is concealed, provided that the action results in property acquisition or loss to investors. The study also recommends a "small and visible steps with quick impact" strategy, beginning with the operationalization of existing regulatory frameworks and the creation of transparency mechanisms.

Social implications

The study reframes the criminalization of unauthorized ICOs not merely as a matter of legal technicality but as a fundamental necessity for protecting public economic security, safeguarding investors' rights, and preventing financial crimes. For society, the absence of a clear legal framework exposes citizens to significant financial risks, facilitates fraud and money laundering, and undermines public trust in financial innovations. By revealing the gaps in current legal protections, the research underscores the need for comprehensive legislation that balances innovation facilitation with risk management. At the level of overall policy, the central recommendation is to move beyond reactive and warning-based approaches toward proactive criminalization and active criminal intervention based on the harm principle and the need to control dangerousness. This would not only protect investors' rights but also provide a safe environment for legitimate financial innovations. The study also highlights the social importance of distinguishing between authorized and unauthorized ICOs, as this distinction directly affects investor protection, access to legal remedies, and the legitimacy of financial activities in the eyes of the public.

Originality/value

The novelty of the paper lies in offering a comprehensive and systematic analysis of the criminalization status of ICOs in Iranian law specifically through the lens of the general policies of the Islamic Republic of Iran. In contrast to prior domestic studies, which have addressed crypto-assets in general terms or through purely economic or technical frameworks, this research provides a detailed legal analysis of the conceptual dimensions, executive stages, regulatory approaches, and criminal dimensions of ICOs. By distinguishing between authorized and unauthorized ICOs and analyzing the potential application of existing criminal laws (fraud, money laundering, disruption of the economic system, and smuggling), the study identifies critical gaps in the current legal framework. The research also contributes to understanding how the general policies of the Islamic Republic of Iran—particularly those on legislation, economic security, and investment encouragement—provide a normative foundation for independent criminalization. Its value accrues to legislators, judges, regulatory bodies, legal scholars, and policymakers interested in understanding the legal dimensions of crypto-assets and ICOs and in designing appropriate criminal policy responses that balance innovation facilitation, investor protection, and economic security.

Keywords: Initial Coin Offering (ICO), crypto-asset, criminalization, general policies of the Islamic Republic of Iran, money laundering, regulatory sandbox, whistleblower, economic security.

E-ISSN: 2345-2552 / Center for Strategic Research / Macro and Strategic Policies Macro and Strategic Policies

Macro and Strategic Policies Macro and Strategic Policies is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Use your device to scan and read the article online

Citation: Sabooripour, Mehdi & Ahmadvour Sani Abadi, Ebrahim (2026). Analysis of the Criminalization of Unauthorized Initial Coin Offerings in the Context of the General Policies. Macro and Strategic Policies Macro and Strategic Policies, 14(53), e244775. doi: 10.30507/jmsp.2026.556461.2857

تحلیل جرم‌انگاری عرضه اولیه سکه (ICO) غیرمجاز، در پرتو سیاست‌های کلی نظام

مهدی صبوری پور^۱ ابراهیم احمدپور ثانی آبادی^۲

۱. دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
m_sabooripour@sbu.ac.ir
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
e.ahmadpour@ut.ac.ir

چکیده

گسترش روزافزون رمزارزی‌ها و ظهور ابزارهای نوین مالی نظیر عرضه اولیه سکه (ICO)^۱، درحالی‌که ظرفیت‌های چشمگیر و نوآورانه‌ای در تأمین سرمایه به‌وجود می‌آورند، به‌دلیل ماهیت غیرمتمرکز و فراملی خود، بستر بروز چالش‌های حقوقی و سوءاستفاده‌های گسترده را نیز فراهم ساخته‌اند. بررسی تجربه نظام‌های حقوقی مختلف نشان می‌دهد که کشورها در مواجهه با رمزارزی‌ها و به تبع آن، تأمین مالی از این طریق، رویکردهای گوناگونی را برگزیده‌اند که از سیاست صبر و مشاهده تا تنظیم‌گری خاص و در برخی موارد، ممنوعیت کامل، متغیر است. در ایران، با وجود انتشار برخی از اسناد مربوط به تنظیم‌گری و پیش‌نویس‌های تقنینی، همچنان تعریف جامع و چهارچوب روشن و مشخصی در این زمینه وجود ندارد که این مسئله، زمینه را برای بروز مخاطرات حقوقی و اقتصادی فراهم آورده است. در پرتو سیاست‌های کلی نظام، ازجمله سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری (ابلاغی ۱۳۹۸/۰۷/۰۶)، امنیت اقتصادی (ابلاغی ۱۳۷۹/۱۱/۰۳) و تشویق سرمایه‌گذاری (ابلاغی ۱۳۸۹/۱۱/۲۶)، مبنی بر تدوین قوانین شفاف و بدون ابهام و همچنین حمایت و تأمین امنیت سرمایه‌گذاران، بررسی ابعاد حقوقی و وضعیت جرم‌انگاری عرضه اولیه سکه، به‌عنوان یکی از شیوه‌های نوین سرمایه‌گذاری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این پژوهش با رویکرد توصیفی - تحلیلی و با استفاده از روش کتابخانه ای، به واکاوی ابعاد مفهومی و مراحل اجرایی عرضه اولیه سکه، بررسی ابعاد کیفری، تحلیل وضعیت جرم‌انگاری این فناوری و تبیین ضرورت جرم‌انگاری مستقل عرضه اولیه سکه غیرمجاز در حقوق ایران می‌پردازد. ارائه یک چهارچوب قانونی شفاف و کارآمد با توجه به ماهیت متمایز رمزارزی‌ها، عدم شمول کامل قوانین سنتی بر این دارایی‌ها و همچنین جلوگیری از ایجاد ناهمگونی در رویه قضایی، ضرورتی انکارناپذیر است که می‌تواند همزمان با صیانت از منافع و امنیت مالی سرمایه‌گذاران، مسیر توسعه قانونی نوآوری‌های مالی را در راستای سیاست‌های کلی نظام تسهیل کند. این در حالی است که اکنون، عدم رعایت مقررات مندرج در اسناد بالادستی و سیاست‌گذاری‌های انجام شده در زمینه عرضه اولیه سکه، می‌تواند در خصوص «شخص تحت نظارت» در چهارچوب مواد ۲۲ الی ۲۵ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران قابل بررسی باشد. افزون‌براین، عرضه اولیه سکه غیرمجاز با توجه به فقدان جرم‌انگاری خاص، می‌تواند صرفاً با برخی از عناوین مجرمانه ازجمله کلاهبرداری (در صورت تحقق شرایط آن) و همچنین قانون مجازات اخلالگران در نظام اقتصادی، قابل تطبیق باشد.

کلیدواژه‌ها: عرضه اولیه سکه (ICO)، رمزارزی، جرم‌انگاری، سیاست‌های کلی نظام، پولشویی.

شابای الکترونیک: ۲۳۴۵-۲۵۵۲ / پژوهشکده تحقیقات راهبردی / فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

 10.30507/jmsp.2026.556461.2857

مسئولیت مقاله از نظر محتوای علمی و نظریات مطرح شده در متن آن، به عهده نویسندگان و یا نویسنده مسئول مقاله است و مورد تأیید / عدم تأیید صاحب امتیاز نشریه سیاست‌های راهبردی و کلان نیست.

صبوری پور، مهدی و احمدپور ثانی آبادی، ابراهیم (۱۴۰۵). تحلیل جرم‌انگاری عرضه اولیه سکه (ICO) غیرمجاز، در پرتو سیاست‌های کلی نظام. سیاست‌های راهبردی و کلان، ۵۳(۱)، ۲۴۴۷۷۵.
doi: 10.30507/jmsp.2026.556461.2857

مقدمه

عرضه اولیه سکه را می‌توان نوعی سازوکار «تأمین مالی پروژه» دانست که سرمایه‌گذاران نه لزوماً مالک سهام شرکت، بلکه مالک توکن‌هایی با کارکردهای متنوع می‌شوند. رویه تاریخی نظام‌های حقوقی مختلف نشان می‌دهد که کشورها رویکردهای متفاوتی را در مواجهه با رمزارهایی با برگزیده‌اند که از ممنوعیت مطلق در کشورهایی مانند چین (ارجمندفر؛ فرزانه کندری و تویسرکانی، ۱۴۰۳، ص. ۱۰۲) تا پذیرش مشروط و تنظیم‌گری خاص در ایالات متحده آمریکا^۱ و اتحادیه اروپا^۲ متغیر است. در ایران نیز علی‌رغم تصویب برخی اسناد مانند «چهارچوب سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری بانک مرکزی در حوزه رم‌پول‌ها»^۳ و «نظام‌نامه رم‌زارز اعم از ایجاد رم‌زارز ملی و ساماندهی کاربری رم‌زارزهای جهان‌روا»^۴ که به سیاست‌گذاری در حوزه رم‌دارایی‌ها می‌پردازند، درحال حاضر تعریف جامع و چهارچوب معینی از عرضه اولیه سکه ارائه نشده است و این فقدان، زمینه تفاسیر مختلف و بروز سوءاستفاده‌های گسترده حقوقی و اقتصادی را فراهم می‌آورد.

در کنار خلأهای تقنینی موجود، عرضه اولیه سکه به دلیل ویژگی‌های ماهوی خود، بستر بروز برخی مخاطرات جنایی قابل‌توجه‌ای را نیز فراهم ساخته است. ازجمله این مخاطرات، امکان استفاده از سازوکار ICO برای پولشویی از طریق تبدیل دارایی‌های ناشی از فعالیت‌های مجرمانه به توکن‌های دیجیتال و انتقال آن‌ها در بستری با ظرفیت فرامرزی و سطحی از ناشناس‌بودن است که نظارت و کنترل فرایند انتقال وجوه را با چالش مواجه می‌سازد. همچنین، فقدان چهارچوب‌های حمایتی

۱. رک: قائمی‌نیا؛ صارمی و کهن هوش‌نژاد، تأمین مالی پروژه‌ها با بلاکچین در ایران، ۱۴۰۴، صص. ۲۶-۳۰.

۲. برای مثال در قانون Market in Crypto-Asset (MiCA) شرایط دقیق عرضه رم‌زارزها به عموم (مانند: اطلاع به مرجع ملی، تطابق با شرایط رفتار شایسته و...) و همچنین شرایط پذیرش برای معامله در بازار تعیین شده است.

۳. بخش اول سند تنظیم‌گری بانک مرکزی: «۱-۵- رم‌پول یا توکن معاملاتی، نوعی پول رقومی (دیجیتال) رمزنگاری شده است که در بستر پایگاه داده اشتراکی به صورت متمرکز (با محوریت بانک مرکزی) یا غیرمتمرکز ایجاد و به صورت غیرمتمرکز مبادله می‌شود. رم‌پول شامل تمامی توکن‌های معاملاتی، به استثنای پول دیجیتال بانک مرکزی است».

۴. چهارچوب سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری بانک مرکزی در حوزه رم‌پول‌ها، مرجع تصویب: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، تاریخ تصویب: آذر ۱۴۰۳.

۵. نظام‌نامه رمز ارز اعم از ایجاد رم‌زارز ملی و ساماندهی کاربری رم‌زارزهای جهان‌روا، مرجع تصویب: کمیسیون عالی تنظیم مقررات فضای مجازی کشور، تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۱۰/۱۹.

مشخص، حقوق سرمایه‌گذاران را در معرض تهدید قرار داده و با توجه به عدم وجود تضمین جهت بازگشت یا حمایت از سرمایه و نیز عدم پیش‌بینی ضمانت اجرای مؤثر برای درج اطلاعات خلاف واقع یا گمراه‌کننده در سپیدنامه‌ها، احتمال ورود خسارات مالی و اقتصادی گسترده به سرمایه‌گذاران را افزایش می‌دهد. بدیهی است که عرضه اولیه سکه، در صورتی که خارج از ضوابط تعیین‌شده انجام شود، می‌تواند به نظام و امنیت اقتصادی نیز آسیب قابل توجهی وارد نماید.

پس از ارائه تعریف و آشنایی با سازوکار عرضه اولیه سکه و بررسی رویکردهای تنظیم‌گری اتخاذشده در قبال رمزداری‌ها، پرسش اصلی این است که: آیا ICO با توجه به ویژگی‌ها و کارکردهای خاص خود، باید ذیل عناوین کیفری موجود و جرایم سنتی قرار گیرد یا نیازمند جرم‌انگاری مستقل و تدوین چهارچوب قانونی ویژه است؟ زیرا اسناد سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری فوق‌الذکر، با وجود سیاست‌گذاری در این زمینه، نسبت به ضمانت اجرای نقض این مقررات اظهارنظری نکرده‌اند و به نظر می‌رسد ضمانت اجراها در صورت تخلف «اشخاص تحت نظارت»^۱ یا مدیران و سهامداران مؤثر آنها از قوانین، مقررات و تصمیمات بانک مرکزی، صرفاً از نوع اداری - انضباطی بوده و در چهارچوب مواد ۲۲ الی ۲۵ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران قابل بررسی باشند. در شرایطی که بازار رمزارزها در ایران رشد قابل توجهی یافته و به دلیل فقدان چهارچوب قانونی مشخص، زمینه‌ساز جرایمی نظیر پول‌شویی، کلاهبرداری، قاچاق ارز و نقض حقوق سرمایه‌گذاران شده است، اهمیت این موضوع مضاعف می‌گردد.

به نظر می‌رسد تنظیم‌گری شفاف و جرم‌انگاری بخشی از رفتارهای مرتبط با عرضه اولیه سکه غیرمجاز نظیر انتشار سپیدنامه خلاف واقع و اقدام به عرضه اولیه خارج از ضوابط و مقررات پیش‌بینی شده، ضرورتی انکارناپذیر است؛ زیرا می‌تواند ضمن حمایت از سرمایه‌گذاری و تأمین امنیت اقتصادی شهروندان، از تهدیدها و مخاطرات آتی نیز پیشگیری کند.

بر اساس سیاست‌های کلی اتخاذشده، هدف از امنیت سرمایه‌گذاری ایجاد رفاه

۱. بند «ر» ماده ۱ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران:

ر- اشخاص تحت نظارت: کلیه مؤسسات اعتباری، صندوق‌های قرض‌الحسنه، تعاونی‌های اعتبار و سایر مؤسسات سپرده‌پذیر، شرکت‌های واسپاری (لیزینگ)، صرافی‌ها، شرکت‌های مدیریت دارایی‌های مؤسسات اعتباری، شرکت‌های اعتبارسنجی ارائه‌دهنده خدمات به مؤسسات اعتباری و سایر اشخاصی که به انجام عملیات یا ارائه خدمات بانکی و ارائه ابزارهای پرداخت، اشتغال دارند، در این قانون، با عنوان «اشخاص تحت نظارت» یاد می‌شوند. تشخیص مصادیق، برعهده بانک مرکزی است.

عمومی، رونق اقتصادی، ترویج عدالت اقتصادی و از بین بردن فقر در کشور است که با وضع قوانین شفاف و دقیق و در نظر گرفتن ابعاد تخصصی این موضوع، گام مؤثری در راستای تحقق این اهداف برداشته خواهد شد. از سوی دیگر، بهره‌برداری از ظرفیت‌ها و فرصت‌های نهفته در توسعه فناوری‌های نوین مالی و استفاده کشور از مزایای بالقوه بلاکچین، مستلزم تدوین چهارچوب قانونی دقیق و شفاف در این زمینه است.

برخی نیز معتقداند که در صورت وجود خلأ قانونی، رویه قضائی می‌تواند در این موارد راهگشا باشد. نکته قابل توجه این است که در نظام‌های حقوقی همچون نظام حقوقی ایران، تا هنگامی که قانون به‌عنوان معیار و مبنای اصلی نباشد، از رویه قضائی نمی‌توان برای رفع کاستی‌ها و حل چالش‌ها چشم داشت (عالی‌پور، ۱۴۰۰، ص. ۳۶۸).

برای دستیابی به جرم‌انگاری کارآمد و تنظیم‌گری مؤثر در زمینه عرضه اولیه سکه، نگاهی به تجارب سایر کشورها ضروری به نظر می‌رسد. بررسی تطبیقی نظام‌های حقوقی پیشیناز و تحلیل اسناد بین‌المللی مرتبط با رمزارایی‌ها، ضمن روشن ساختن نقاط قوت و ضعف رویکردهای موجود، می‌تواند چهارچوبی متناسب با شرایط حقوق ایران را برای قانون‌گذاری در این حوزه فراهم آورد. در پژوهش حاضر، ابتدا به مفهوم‌شناسی و مراحل اجرایی عرضه اولیه سکه پرداخته می‌شود، سپس رویکردهای ناظر بر تنظیم‌گری رمزارایی‌ها در نظام‌های حقوقی مختلف و همچنین در نظام حقوقی ایران بررسی شده و درنهایت، ابعاد کیفری عرضه اولیه سکه، تفاوت‌های عرضه اولیه سکه مجاز و غیرمجاز، نقش سیاست‌های کلی نظام در جرم‌انگاری عرضه اولیه سکه غیرمجاز و ضرورت ایجاد یک چهارچوب حقوقی مناسب ارائه خواهد شد.

۱. مفهوم‌شناسی

نهادهای حقوقی مختلف تلاش کرده‌اند با ارائه تعاریف جامع و روشن، چهارچوب‌های قانونی و نظارتی مناسب برای پدیده‌های نوظهور مانند رمزارایی‌ها و عرضه اولیه سکه تدوین کنند. در این بخش، ابتدا به ارائه تعریف ICO از منظر برخی نظام‌های حقوقی پیشیناز، اسناد بین‌المللی و حقوق ایران پرداخته می‌شود و در ادامه، مراحل عرضه اولیه سکه مورد بررسی قرار می‌گیرد. ارائه تعریف روشن و شفاف از عرضه اولیه سکه و مراحل آن، ضمن کمک به درک بهتر چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از آن، نقش مهمی در تحلیل صحیح ابعاد حقوقی این سازوکار ایفا می‌کند.

۱-۱. عرضه اولیه سکه (ICO)

رمزارها اصولاً در ابتدا توسط سازندگان به صورت عرضه اولیه و با قیمتی ارزان‌تر از قیمتی که برای بازار پیش‌بینی می‌گردد، ارائه می‌شوند (سعیدوزیری و عظیمی بهنمیری، ۱۴۰۲، ص. ۵۷). این فرایند که معمولاً تحت عنوان «عرضه اولیه سکه» شناخته می‌شود، به پروژه‌های نوپای مبتنی بر بلاکچین امکان جذب سرمایه اولیه از طریق سرمایه‌گذاران عمومی را می‌دهد.

در اسناد رسمی گروه ویژه اقدام مالی (FATF^۱) به عنوان یکی از نهادهای بین‌المللی اثرگذار در حوزه مبارزه با جرایم مالی، عرضه اولیه سکه به عنوان سازوکاری تعریف شده است که صادرکننده آن، معمولاً توکن^۲ مورد نظر خود را در ازای ارز رسمی (Fiat^۳) یا دارایی مجازی دیگر (VA^۴) برای فروش عرضه می‌کند. (FATF, 2021, pp. 30-31)

افزون براین، اداره فدرال نظارت بر خدمات مالی آلمان (BaFin) نیز، ICO را به عنوان روشی نوین برای جذب سرمایه در راستای تأمین مالی پروژه‌های تجاری تعریف نموده و به این نکته مهم اشاره می‌کند که این روش تأمین سرمایه، با عرضه اولیه عمومی سهام (IPO^۵) شباهت ظاهری دارد؛ اما از نظر فنی و قانونی با آن متفاوت است (BaFin, 2017).

با بررسی اسناد داخلی ملاحظه می‌شود که علاوه بر فقدان تعریفی جامع و دقیق، این مسئله تا حد زیادی مغفول مانده است. اخیراً در سند «چهارچوب سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری بانک مرکزی در حوزه رمزپول‌ها» مصوب آذر ۱۴۰۳ که در این پژوهش به اختصار «سند تنظیم‌گری بانک مرکزی» نامیده می‌شود، «عرضه اولیه» به شرح زیر تعریف شده است: «به فرایندی اشاره می‌کند که طی آن، شخص حقیقی یا حقوقی اقدام به صدور یا انتشار «رمزدارایی»^۶ جدید نموده و چندین واحد از آن را

1. Financial Action Task Force.

۲. توکن‌ها انواع مختلفی از قبیل، توکن‌های پرداخت، توکن‌های کاربردی، توکن‌های سرمایه‌گذاری و توکن‌های ترکیبی دارند (حدادی و مظفری، ۱۴۰۲، صص. ۳۷-۳۸). در این پژوهش، توکن معادل یک رمزارز جدید حاصل از ICO در نظر گرفته می‌شود.

۳. فیات نوعی ارز است که ارزش آن مبتنی بر کالای فیزیکی مانند طلا یا نقره نیست بلکه توسط دولت و بر اساس پذیرش عمومی و اعتماد مردم عرضه می‌شود.

4. Virtual Asset

5. Initial Public Offering

۶. بخش اول سند تنظیم‌گری بانک مرکزی:

«۱-۴ هر نماد رقمی (دیجیتال) ارزش، حق مالی یا غیرمالی که به شکل الکترونیکی به صورت متمرکز یا غیرمتمرکز قابل انتشار، عرضه، نگهداری و انتقال است. «رمزدارایی‌ها» بر اساس کاربرد شامل سه نوع

با اهدافی مانند تأمین سرمایه، در اختیار کاربران قرار می‌دهد».

از سوی دیگر، پیش‌نویس سند «الزامات و ضوابط فعالیت در حوزه رمزارزها در کشور»^۱، رمزارز حاصل از عرضه اولیه سکه / توکن را این‌گونه تعریف می‌کند: «...به فرایندی اشاره می‌کند که طی آن، شخص حقیقی یا حقوقی در داخل کشور اقدام به صدور رمزارز یا توکن دیجیتال نموده و چندین واحد از آن را با اهدافی مانند تأمین سرمایه، در اختیار سرمایه‌گذاران می‌گذارد...». همچنین سند مذکور توکن را «یک موجودیت دیجیتال که یک ارزش مجازی یا واقعی را نمایندگی می‌کند» تعریف نموده و بیان می‌دارد «در این مستند توکن معادل یک رمزارز جدید حاصل از ICO در نظر گرفته می‌شود».

به‌طور کلی، در قوانین ایران تعریفی جامع و مشخص از این سازوکار مشاهده نمی‌شود. حتی در محدود اسنادی که به عرضه اولیه سکه اشاره کرده‌اند، صرفاً به بیان کلی و اجمالی بسنده شده است. از این‌رو، ارائه تعریفی روشن، دقیق و عاری از ابهام از این مفهوم، ضروری بوده تا زمینه را جهت تبیین بهتر ماهیت حقوقی آن فراهم کند.

با توجه به مباحث مطرح‌شده و ضرورت ارائه تعریفی نسبتاً جامع و منسجم برای درک بهتر این فرایند، تعریف این فناوری می‌تواند به این ترتیب ارائه شود: عرضه اولیه سکه به‌عنوان یکی از روش‌های نوین تأمین سرمایه کسب‌وکارها، فرایندی است که در طی آن شرکت‌ها و توسعه‌دهندگان به‌منظور تأمین سرمایه برای توسعه کسب‌وکار، خدمات یا پروژه خود، غالباً بدون نیاز به واسطه‌های سنتی، اقدام به عرضه و فروش مقدار مشخصی از رمزارز در قالب «توکن» به سرمایه‌گذاران می‌کنند. این توکن‌ها معمولاً در ازای پول قانونی یا رمزارز شناخته‌شده‌ای مثل اتریوم یا بیت‌کوین و بر بستر فناوری بلاکچین به فروش می‌رسند. توکن‌های مذکور ممکن است از منظر اقتصادی و حقوقی ماهیت‌های گوناگونی داشته باشند و همچنین می‌توانند نمایانگر حق بهره‌مندی از محصولات یا خدمات آینده، یا در برخی موارد، نماینده نوعی منافع اقتصادی همچون سهمی از درآمد یا مشارکت در پروژه باشند. این تنوع موجب تفاوت وضعیت حقوقی ICO در کشورهای مختلف شده و در برخی موارد، تعیین وضعیت حقوقی

«رم‌پول»، «توکن اوراق بهادار» و «توکن کاربردی» می‌باشند.

۱. الزامات و ضوابط فعالیت در حوزه رمزارزها در کشور، مرجع تهیه‌کننده: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران -

معاونت فناوری‌های نوین، تاریخ تهیه: ۱۳۹۷/۱۱/۸.

۲. لازم به ذکر است که این سند تصویب نگردیده و صرفاً در قالب یک پیش‌نویس باقی ماند.

توکن‌ها نیازمند ارزیابی از طریق آزمون‌های ماهوی است.

شکل (۱): چگونگی عملکرد ICO

۲-۱. مراحل عرضه اولیه سکه

ICO، فرایندی چندمرحله‌ای و ساختاریافته است که هر مرحله از آن، در موفقیت پروژه و جذب سرمایه‌های لازم، نقش کلیدی دارد. شناخت دقیق مراحل مختلف این فرایند، نه تنها به درک عمیق‌تر سازوکار آن کمک می‌کند، بلکه زمینه را برای تحلیل بهتر چالش‌ها و ریسک‌های حقوقی و اقتصادی مرتبط با آن فراهم می‌سازد.

۱-۲-۱. ایجاد توکن

ایجاد توکن از مراحل کلیدی عرضه اولیه سکه است و به طراحی و صدور واحدهای دیجیتال رمزنگاری شده بر بستر یک شبکه بلاکچین مانند اتریوم^۱ و معمولاً از طریق قراردادهای هوشمند^۲ گفته می‌شود. این فرایند به راه‌اندازی تارنما در دهه ۱۹۹۰ تشبیه شده است؛ ظاهراً دشوار اما نه پیچیده، و گروه‌های ناشناخته با بلاکچین می‌

1. Ethereum

۲. قراردادهای هوشمند را می‌توان به‌طور کلی به‌عنوان کلمه‌های ذخیره‌شده در بلاکچین در نظر گرفت. این کدها مبین توافق طرفین قرارداد بر محتوای آن بوده و پس از تحقق شروط قراردادی مفاد آن را به اجرا می‌گذارند (ارجمندفر؛ فرزانه کندی و توپسرکانی، ۱۴۰۳، ص. ۶۷).

توانند از خدمات بنگاه‌های تجاری بهره‌مند شوند (جی.چاپین، ۱۴۰۱، ص. ۵۹). در اسناد داخلی نیز، سند «تنظیم‌گری بانک مرکزی» در بخش اول خود، «ایجاد» رمزدارایی جدید توسط هر شخص حقیقی یا حقوقی در بستر پایگاه داده اشتراکی به‌صورت متمرکز یا غیرمتمرکز را «انتشار» می‌نامد.

۱-۲-۲. انتشار سپیدنامه^۱

در چهارچوب عرضه اولیه سکه و در راستای اطلاع‌رسانی به سرمایه‌گذاران، ناشر سندی موسوم به «سپیدنامه» یا به‌عبارتی همان گزارش توجیهی پروژه را منتشر می‌کند که اگرچه الزاماتی همانند دفترچه پذیرهنویسی بازارهای سنتی ندارد، لیکن در جلب اعتماد عمومی نقشی مشابه ایفا می‌نماید. سپیدنامه معمولاً با چکیده آغاز شده و حاوی اطلاعاتی درباره ناشر، کسب‌وکار، توکن‌های قابل عرضه و برنامه‌های سرمایه‌گذاری آتی است. هرچند برخی از سپیدنامه‌ها جامع‌اند؛ اما جزئیات پروژه، به‌ویژه اطلاعات دقیق درباره ناشر غالباً ناقص است (Maume & Fromberger, 2019, p. 560).

۱-۲-۳. بازاریابی و جذب مخاطب^۲

پس از ایجاد توکن‌ها، امکان آغاز تبلیغات و عرضه آن‌ها فراهم می‌شود. سرمایه‌گذاران با بهره‌گیری از قراردادهای هوشمند، در یک بستر اینترنتی، معمولاً رمزارز خود را با توکن‌های جدید مبادله می‌کنند و همچنین لازم به ذکر است که، کارزارهای تبلیغاتی این فرایند عمدتاً بر بستر رسانه‌های اجتماعی اجرا می‌شوند؛ بنابراین مخاطبان اصلی نسبت به بازارهای سرمایه سنتی، جوان‌تر و دارای دانش فنی بیشتری هستند (Maume & Fromberger, 2019, p. 560).

۱-۲-۴. عرضه عمومی و فروش توکن‌ها

مرحله عرضه عمومی و فروش یکی از مراحل کلیدی در فرایند عرضه اولیه سکه است، چراکه هدف از ICO، تأمین سرمایه است که این امر از طریق فروش توکن‌ها تحقق خواهد یافت. در این مرحله، توکن‌ها به‌صورت عمومی و معمولاً از طریق تارنما یا سکوها دیجیتالی به فروش می‌رسند و سرمایه‌گذاران می‌توانند با استفاده از ارزهای دیجیتال مانند بیت‌کوین یا اتریوم، یا در برخی موارد به‌وسیله ارزهای فیات، توکن‌ها را خریداری کنند (Maume & Fromberger, 2019).

1. White Paper
2. Marketing

۵-۲-۱. توزیع توکن‌ها به سرمایه‌گذاران

در برخی منابع آمده است، توزیع توکن فرایند انتقال توکن‌های ایجادشده به کیف پول سرمایه‌گذاران مشارکت‌کننده در عرضه اولیه سکه است که ممکن است بلافاصله پس از پرداخت یا در پایان فروش انجام شود؛ شفافیت در زمان‌بندی و نحوه انتقال از الزامات اعتمادسازی و موفقیت پروژه محسوب می‌شود (جی.چاپین، ۱۴۰۱).

۶-۲-۱. ایجاد قابلیت معامله

با ثبت توکن‌های اوراق بهادار^۱، صادرکننده باید امکان معامله آن‌ها را فراهم کند. در بازارهای سنتی این امر از طریق کارگزاران قانونی و تحت نظارت سازمان بورس انجام می‌شود. در مورد برخی توکن‌ها نیز کارگزار فرایند انتقال و معامله، وظایفی همچون فراخوان خریداران و فروشندگان بالقوه را بر عهده دارد (حدادی و مظفری، ۱۴۰۲).

۲. بررسی رویکردهای تنظیم‌گری رمزدارایی‌ها

سیاست‌گذاران در مواجهه با رمزدارایی‌ها و فناوری‌های مبتنی بر بلاکچین، رویکردهای گوناگونی را از جمله ممنوعیت کامل تا پذیرش همراه با نظارت دقیق و فعال اتخاذ کرده‌اند. هدف این بخش، بررسی نحوه پاسخ نظام‌های حقوقی مختلف به ظهور رمزدارایی‌ها و به تبع آن، تأمین مالی از این طریق است. شناخت و مقایسه این رویکردها با یکدیگر روشن می‌سازد که چرا کشورها رویکردهای کیفی متفاوتی نسبت به رمزدارایی‌ها اتخاذ می‌کنند. چراکه رویکرد تنظیم‌گری اتخاذ شده توسط کشورها، بر نحوه مداخله کیفی آن‌ها اثرگذار است؛ علاوه بر این، این مقایسه امکان شناسایی نقاط قوت و ضعف هر رویکرد و ترسیم مسیر مناسب برای نظام حقوقی ایران با توجه به شرایط اقتصادی و وضعیت حقوقی کشور را فراهم می‌کند. این بخش ابتدا به تحلیل انواع رویکردهای تنظیم‌گری ملی رمزدارایی‌ها می‌پردازد و سپس سیر تحول رویکردهای تنظیم‌گری اتخاذشده در ایران را مورد بررسی قرار می‌دهد.

۲-۱. انواع رویکردهای ناظر بر تنظیم‌گری رمزدارایی‌ها

برای تحلیل رویکردهای تنظیم‌گری اتخاذشده در قبال رمزدارایی‌ها، ابتدا باید با کارکردهای اقتصادی این فناوری آشنا شد؛ از این‌رو در تحلیل ارزش آن‌ها باید به

۱. بخش اول سند تنظیم‌گری بانک مرکزی: «۱-۶- نوعی «رمزدارایی» است که دارای پشتوانه‌ای به میزان مشخص از یک دارایی یا مجموعه‌ای از دارایی‌ها (غیر از ارز، پول رایج کشور، طلا و فلزات گرانبها) است».

چند نکته توجه داشت. نخست؛ این دارایی‌ها فاقد پشتوانه سنتی بوده و ارزش آن‌ها در خودشان نهفته است؛ دوم؛ نوع ارزش آن‌ها با ارزش ذاتی کالاهای گران‌بهای نظیر طلا و نقره متفاوت است. چراکه برخلاف طلا و نقره که دارای ماهیتی عینی و ملموس‌اند، ارزش رمزدارایی‌ها مادی نیست و بر اساس معیارهای تبعی مثل انرژی مصرف‌شده در استخراج بیت‌کوین، ارزش آن‌ها سنجیده می‌شود. سوم، اگرچه رمزدارایی‌ها نماینده ارزش مادی مشخصی نیستند؛ اما کاملاً بدون پشتوانه نیز محسوب نمی‌شوند؛ چنان‌که پول‌های بدون پشتوانه از حمایت دولتی برخوردارند، اعتماد عمومی، پشتوانه اصلی رمزدارایی‌ها بوده و همین امر سبب پذیرش و گسترش آن‌ها شده است (خلیلی‌پاچی، ۱۴۰۱، ص. ۴۱).

کشورها در ابتدا کارکردهای اقتصادی و مخاطرات رمزدارایی‌ها را ارزیابی کرده و سپس رویکردهای مختلفی را پیرامون آن‌ها برگزیده‌اند. این رویکردها را می‌توان در سه دسته کلی طبقه‌بندی نمود: نخست؛ رویکرد مشاهده ارزیابی محور، دوم؛ رویکرد تنظیم‌گری خاص و سوم؛ رویکرد ممنوعیت در استفاده (خلیلی‌پاچی، ۱۴۰۱، ص. ۵۱).

۲-۱-۱. رویکرد مشاهده ارزیابی محور

ماهیت نوظهور بازار رمزارزها در سال‌های نخست، موجب شد بسیاری از نهادهای تنظیم‌گر، رویکردی محتاطانه و مبتنی بر «منتظر بمان و ببین» را نسبت به مقررات‌گذاری در این حوزه اتخاذ کنند. افزون بر دشواری‌های تصمیم‌گیری سیاست‌گذاران، این واقعیت که دارایی‌های رمزارزی به‌سادگی قابل تعریف نیستند و وضعیت آن‌ها از حیث شمول ذیل عنوان اوراق بهادار، کالا یا ابزار پرداخت مشخص نیست، خود عاملی برای افزایش پیچیدگی موضوع است. علاوه‌براین، این دارایی‌ها از محدودیت‌های مرزهای جغرافیایی نیز پیروی نمی‌کنند. باین‌حال، در پی وقوع پرونده‌های متعدد تقلب و رسوایی در این عرصه، بازار رمزارز در کانون توجه روزافزون نهادهای نظارتی و سیاست‌گذاران قرار گرفته است (Newbury & Kerse, 2023).

۲-۱-۲. رویکرد تنظیم‌گری خاص

با وجود نوظهور بودن رمزدارایی‌ها، برخی کشورها با شناخت دقیق ریسک‌های تجاری مرتبط با آن، اقدام به وضع مقررات ویژه‌ای نموده‌اند؛ برای مثال در زمینه ICO در ایالات متحده آمریکا، کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC)^۱ نقش اصلی را

1. U.S Securities and Exchange Commission

در تنظیم مقررات مربوط به توکن‌های اوراق بهادار ایفا می‌کند. توکن‌های اوراق بهادار نوعی قرارداد سرمایه‌گذاری هستند که هدف اصلی خریداران، دریافت سودهای آتی مانند سود سهام، سهمی از درآمد یا افزایش قیمت بوده و از طریق دارایی رمزنگاری شده در بلاکچین ثبت شده‌اند. از این رو، مشمول قوانین اوراق بهادار و قانون بورس می‌شوند و ثبت آن‌ها در مراجع مربوطه الزامی است (قائم‌نیا؛ صارمی و کهن هوش‌نژاد، ۱۴۰۴، صص. ۲۶-۲۷).

یکی از روش‌های تشخیص اینکه آیا یک توکن اوراق بهادار محسوب می‌شود یا خیر، ارجاع به یک آزمون ماهوی به نام «آزمون هاوی^۱» است. این آزمون، نه صرفاً به ظاهر توکن، بلکه به ماهیت سرمایه‌گذاری آن توجه دارد. چنانچه توکن مذکور معیارهای این آزمون را کسب کند، بر اساس قوانین ایالات متحده، به‌عنوان اوراق بهادار شناخته خواهد شد. به عبارت دیگر، صرف برچسب زدن به یک توکن به‌عنوان «کاربردی» ماهیت آن را تغییر نمی‌دهد و در صورتی که سرمایه‌گذار وجهی پرداخت کند و انتظار سود داشته باشد، معمولاً این امر ماهیت یک قرارداد سرمایه‌گذاری داشته و مشمول مقررات SEC خواهد بود (Securities and Exchange Commission v. W.J. Howey Co., 1946).

علاوه بر این، ایالات متحده آمریکا گامی مؤثر و اساسی در جهت چهارچوب‌گذاری برای دارایی‌های دیجیتال برداشته است. در تابستان سال ۲۰۲۵ با ۳۰۸ رأی موافق در برابر ۱۲۲ رأی مخالف در مجلس نمایندگان، قانون GENIUS Act یا «راهنمایی و ایجاد نوآوری ملی برای استیبل‌کوین‌های آمریکا» از هر دو مجلس کنگره عبور کرد و توسط رئیس‌جمهور ترامپ به امضاء رسیده و به قانون تبدیل شد. مجلس نمایندگان همچنین قانون CLARITY Act یا «شفاف‌سازی بازار دارایی‌های دیجیتال» را با ۲۹۴ رأی موافق در برابر ۱۳۴ رأی مخالف تصویب کرد. لازم به ذکر است که این لایحه اکنون به مجلس سنا ارجاع شده است (Jones Day, 2025).

قانون CLARITY Act در ایالات متحده با هدف شفاف‌سازی مرزهای نظارتی میان نهادهای سنتی بازار مالی، یعنی کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC) و کمیسیون معاملات آتی کالا^۲، بر دارایی‌های دیجیتال وضع شده است. این قانون با ارائه معیارهای مشخص و سازوکار «صدور گواهی^۳»، ابهام موجود در تعیین صلاحیت

1. Howey Test

2. Commodity Futures Trading Commission (CFTC)

3. Certification

نظارتی برای رمزارزها را برطرف کرده است؛ به این صورت که بر اساس میزان تمرکززدایی و نوع قرارداد عرضه، صلاحیت نظارت بین کمیسیون بورس و اوراق بهادار و کمیسیون معاملات آتی کالا تعیین گردد، بنابراین نظارت بر ماهیت واقعی دارایی و نه صرفاً بر اساس نام یا شکل آن، صورت می‌گیرد. چراکه بسیاری از توکن‌ها ممکن است در شرایط خاص، ویژگی‌های هر دو دسته را به طور هم‌زمان داشته باشند.

قانون GENIUS Act نیز رویکردی متفاوت و تخصصی نسبت به استیبل کوین^۱ های پرداختی^۲ اتخاذ کرده و نخستین چهارچوب جامع برای انتشار، ذخیره‌سازی و نظارت بر این دارایی‌های دیجیتال را فراهم می‌آورد.^۳ مطابق این قانون، استیبل کوین‌های دارای مجوز نه اوراق بهادار محسوب می‌شوند و نه کالا، در مقابل، یک ساختار نظارتی خاص تحت نظارت نهادهای بانکی فدرال و ایالتی ایجاد شده است. طبق این قانون، ناشران موظف به حفظ پشتوانه کامل و نقدشونده برای کوین‌های خود، ارائه گزارش‌های ماهانه، اجرای برنامه‌های ضد پولشویی (AML) و مقابله با تأمین مالی تروریسم (CFT) و تفکیک دارایی مشتریان از سرمایه خود هستند. محدودیت‌هایی نیز در خصوص تبلیغات همراه‌کننده، پرداخت بهره و انتصاب مدیران سابقه‌دار برای ناشران اعمال شده است. به طور کلی، این موارد حاکی از آن است که برخی از کشورها از جمله ایالات متحده آمریکا، با اتخاذ رویکردی ساختاریافته در این زمینه، ضمن شناسایی ریسک‌های مرتبط با رمزارزهای و حمایت از سرمایه‌گذاران، در پی تسهیل نوآوری و رقابت در بازار هستند.

۲-۱-۳. رویکرد ممنوعیت در استفاده

برخی کشورها محدودیت‌هایی برای سرمایه‌گذاری در حوزه رمزارزهای و وضع کرده‌اند که این محدودیت‌ها در کشورهای مختلف متنوع بوده و از ممنوعیت کامل تمامی فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و تجاری در داخل کشور تا اعمال محدودیت‌های غیرمستقیم متغیر است (خلیلی‌پاچی، ۱۴۰۱، ص. ۶۰-۶۲).

۱. استیبل کوین‌ها نوعی ارز دیجیتال‌اند که ارزش آن‌ها به یک دارایی یا کالای پایدار مانند دلار وابسته است، مانند رمز ارز USDT که توسط شرکت تتر ارائه شده و توسط دلار پشتیبانی می‌شود (ارجمندفر، فرزانه کندی و توپسرکانی، ۱۴۰۳).

2. Payment Stablecoins

۳. لازم به ذکر است که در راستای تنظیم‌گری در حوزه استیبل کوین‌ها، بر اساس مصوبه هیئت عالی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مورخ ۵ مهر ماه ۱۴۰۴، برای هر کاربر حقیقی یا حقوقی با کد شناسه ملی یکتا، سقف سرانه خرید رمز پول‌های پایه ثابت معادل ۵ هزار دلار در کلیه سکوها معاملاتی در طول یک سال و سقف نگهداری مجموع رمز پول‌های پایه ثابت، معادل ۱۰ هزار دلار تعیین شده است (cbi.ir).

افزون‌براین، در برخی کشورها، از جمله چین، عرضه اولیه سکه ممنوع اعلام شده است. در سپتامبر سال ۲۰۱۷، هفت نهاد دولتی چین به‌طور مشترک بیانیه‌ای صادر کردند که ضمن ممنوعیت تأمین مالی از طریق رمزارزها و عرضه توکن، دستور بازگرداندن توکن‌های پیشین به سرمایه‌گذاران عرضه‌های اولیه سکه را نیز صادر نمود (ارجمندفر؛ فرزانه کندری و تویسرکانی، ۱۴۰۳، ص. ۱۰۲).

۲-۲. بررسی وضعیت رویکردهای تنظیم‌گری ناظر بر رمزداری‌ها در ایران

در مراحل اولیه و در نخستین سال‌های مواجهه ایران با رمزارزها، در هشتم اردیبهشت ماه ۱۳۹۳، حدود پنج سال پس از انتشار بیت‌کوین، مرکز پژوهش‌های مجلس گزارشی چهار صفحه‌ای تحت عنوان «بیت‌کوین، ابزاری نوین در نظام پرداخت‌های الکترونیکی» منتشر کرد. این گزارش بر اهمیت تأثیر بیت‌کوین بر اقتصاد جهانی و ضرورت رصد تحولات فناورانه تأکید کرده و نتیجه می‌گیرد: «در کشور ما مدت کوتاهی است که موضوع بیت‌کوین مطرح شده است، با وجود این، اتخاذ سیاست در این زمینه نیازمند توجه قوه مجریه و تبیین جایگاه بیت‌کوین در اقتصاد و نظام پرداخت الکترونیکی با توجه به قوانین و اسناد بالادستی موجود است» (قربانی زیردهی، ۱۴۰۳).

آبان ماه سال ۱۳۹۶ درحالی‌که ناصر حکیمی، معاون فناوری‌های نوین بانک مرکزی، اعلام کرد: «بیت‌کوین نه قانونی است و نه غیرقانونی» (قربانی، ۱۳۹۶)، در دی ماه همان سال، به‌دلیل ریسک پولشویی و تأمین مالی تروریسم، استفاده از بیت‌کوین و دیگر رمزارزها در مراکز پولی و مالی کشور ممنوع اعلام گردید (خلیلی‌پاجی، ۱۴۰۱، ص. ۶۳).

در بهمن ماه ۱۳۹۷ پیش‌نویس «الزامات و ضوابط فعالیت در حوزه رمزارزها»، خرید و فروش رمزارز را برای کاربران بلامانع دانست؛ اما معاملات را منحصرأ از طریق صرافی‌های دارای مجوز، جایز دانست؛ این نخستین تلاش رسمی برای «تنظیم‌گری خاص» در این حوزه بود، هرچند که سرانجام، نهایی نشد (قربانی زیردهی، ۱۴۰۳).

در ادامه، در مرداد سال ۱۳۹۸ نیز آیین‌نامه «فرایند ماینینگ رمزارزها» تصویب شد که ضمن هشدار درباره مخاطرات رمزارزها، مسئولیت استفاده را متوجه کاربران نموده و فقدان مسئولیت و عدم شمول حمایت دولتی را به‌صراحت اعلام می‌کند (خلیلی‌پاجی، ۱۴۰۱، صص. ۶۳-۶۴).

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، با استناد به صلاحیت‌های قانونی خود در مدیریت بازار پول و ارز، سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری نظام‌های پرداخت کشور و تنظیم‌گری در حوزه رمزپول‌ها و ناظر بر مبادله آن‌ها، اقدام به تدوین و تصویب سند «چهارچوب سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری بانک مرکزی در حوزه رمزپول‌ها» نمود. هدف از انتشار این سند بهره‌برداری از ظرفیت‌ها و فرصت‌های نهفته در توسعه فناوری‌های نوین مالی، تقویت شفافیت در فعالیت‌های مرتبط با رمزپول‌ها و افزایش آگاهی عمومی در این حوزه است. با این حال، به دلیل نوسانات شدید در بازارهای جهانی و فقدان سازوکارهای قطعی برای مدیریت ریسک‌های مرتبط (از جمله تحریم، مسدودسازی یا نشان‌گذاری کیف پول)، بانک مرکزی خرید، فروش و نگهداری غالب رمزپول‌ها را پرمخاطره ارزیابی کرده است. از این رو صراحتاً بیان می‌کند که: «به هیچ عنوان فعالیت در حوزه رمزپول را توصیه نکرده و مسئولیتی در قبال ضرر و زیان احتمالی کاربران ندارد».

این سند در بخش دوم خود تصریح می‌کند که استفاده از هرگونه «رمزدارایی» و «رمزپول» به عنوان «ابزار پرداخت» در داخل کشور، برای کلیه اشخاص حقیقی، حقوقی و اتباع خارجی ممنوع است. کارگزار رمزپول و نهاد امین^۱ موظفاند کاربران را به طور کامل از ریسک‌های موجود آگاه کرده و بر عدم حمایت و ضمانت بانک مرکزی و نظام بانکی تأکید نمایند.

کمیسیون عالی تنظیم مقررات فضای مجازی کشور، با هدف بهره‌برداری از فرصت‌های فناوری بلاکچین و رویکرد پیشگیری از خطرات و تهدیدها و در عین حال حفظ امنیت اقتصادی کشور، همچنین حفظ ارزش و کارکرد پول ملی و در راستای اجرای ردیف ۲۲ اقدامات کلان سند راهبردی جمهوری اسلامی ایران در فضای مجازی، نظامنامه رمزارز، که نسبت به سند تنظیم‌گری بانک مرکزی مؤخر است را تدوین نمود.^۲ این سند به دنبال ممانعت از استفاده رمزارزها به عنوان ابزار پرداخت داخلی (به استثنای رمزپول بانک مرکزی)، تنظیم‌گری تولید، «عرضه» و معاملات رمزدارایی‌ها به منظور مشاهده‌پذیر و نظارت‌پذیر کردن تراکنش‌ها و پیشگیری از فعالیت‌های مجرمانه است.

۱. بخش اول سند تنظیم‌گری بانک مرکزی: «۱-۹- هر شخص حقوقی است که با مجوز بانک مرکزی، مبادرت به ارائه خدمات نگهداری و ذخیره امن رمزپول می‌نماید».

۲. این مصوبه کلیه مصوبات پیشین این مرجع در حوزه رمزدارایی‌ها را که با مفاد آن مغایرت دارند را نسخ کرده است.

سند مذکور، با توجه به تفاوت ماهوی رمزدارایی‌ها، دو دسته سیاست را اتخاذ کرده است. در قبال توسعه، ترویج و گسترش قانونمند انواع رمزدارایی‌های با پشتوانه^۱ و دارای شفافیت تراکنش، سیاست حمایتی اتخاذ شده است. همچنین، در قبال رمزدارایی‌های جهان‌روا، سیاست کنترل یا مقابله فعال با رویکرد تنظیم‌گری کنترلی و مدیریت مخاطرات به‌منظور تسهیل تجارت بین‌المللی و کاهش آسیب‌ها و مخاطرات آن‌ها در حوزه‌های مختلف پیش‌بینی شده است.

این سند، تنظیم‌گران را به مدیریت مخاطرات رمزدارایی‌ها مکلف ساخته و راهکارهایی چون اخذ تضمین و وثایق، سازوکار بیمه و نهاد امین دارایی را برای این‌منظور پیش‌بینی کرده است. همچنین، بیمه مرکزی موظف است سازوکارهای جدید بیمه‌ای برای پوشش مخاطرات رمزدارایی‌ها یا پشتوانه آن‌ها را ظرف شش ماه از ابلاغ این سند، تهیه و به کمیسیون عالی تنظیم مقررات فضای مجازی کشور ارائه نماید. این اسناد به‌طور خاص در زمینه عرضه اولیه نیز مقررات و تنظیم‌گری‌هایی را در نظر گرفته‌اند که با توجه به اهمیت این بخش در تعیین حدود فعالیت‌های مجاز و غیرمجاز مرتبط با عرضه اولیه سکه، در بخش مربوطه به‌صورت تفصیلی مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

درمجموع، بررسی تجربه جهانی کشورها نشان می‌دهد در مواجهه با رمزدارایی‌ها سه رویکرد اصلی اتخاذ شده است: مشاهده و ارزیابی، تنظیم‌گری خاص، و ممنوعیت استفاده. ایران نیز در راستای سیاست‌گذاری، از انفعال اولیه به سمت تدوین اسناد و مقررات، حمایت و استفاده از فرصت‌های نهفته در فناوری‌های نوین مالی، حرکت کرده است؛ اما همچنان نیاز به رویکردی منسجم و تدوین یک قانون جامع و شفاف برای بهره‌برداری قانونمند از ظرفیت‌های این فناوری احساس می‌شود. اسناد فوق‌الذکر نمایانگر رویکردی تلفیقی و کنترل شده‌اند که ضمن محدودسازی استفاده از رمزدارایی به‌عنوان ابزار پرداخت داخلی، چهارچوب‌های حقوقی انتشار، عرضه و به‌کارگیری آن را پیش‌بینی کرده‌اند. براین‌اساس، در بخش بعد وضعیت جرم‌انگاری رفتارهای مرتبط با رمزارزها و عرضه اولیه سکه غیرمجاز در حقوق ایران مورد تحلیل قرار می‌گیرد تا مشخص شود که در این حوزه، قانون‌گذار کیفی چه مسیری را انتخاب کرده و این مسیر تا چه حد با تحولات جهانی همگام بوده و همچنین چه نواقصی در این زمینه وجود دارد.

۱. ماده ۱ نظام‌نامه رمز ارز اعم از ایجاد رمزارز ملی و ساماندهی کاربری رمزارزهای جهان‌روا: «هر نوع رمزدارایی به‌جز رم‌پول که دارای اعتباری به پشتوانه ارزش مقدار مشخصی از یک مال (عین کلی) یا مجموعه‌ای از اموال یا حقوق مالی است».

۳. ابعاد کیفری عرضه اولیه سکه غیرمجاز در حقوق ایران

یکی از مهم‌ترین و درعین حال بحث‌برانگیزترین ابعاد مداخله در حوزه رمزارزها، مداخله کیفری از طریق جرم‌انگاری برخی از مخاطرات ناشی از این فناوری است؛ امری که به دلیل تحدید آزادی‌ها، مستلزم ارائه توجیه بوده تا از این رهگذر، ضرورت‌های جرم‌انگاری در حوزه رمزارزها قابل شناسایی باشد (خلیلی پاجی و شاملو، ۱۴۰۰، ص. ۳۰). همان‌گونه که در ادامه بررسی خواهد شد، بر پایه برخی از اصول جرم‌انگاری مانند اصل ضرر^۱ و با توجه به ضرورت‌هایی نظیر امنیت اقتصادی، حمایت از سرمایه‌گذاری و پیشگیری از مخاطرات بالقوه، در برخی موارد مداخله کیفری در این زمینه امری اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد.

مخاطرات جنایی در حوزه عرضه اولیه سکه غیرمجاز طیف وسیعی از بزهکاری‌ها شامل پولشویی، کلاهبرداری، طرح‌های پانزی^۲، فرار مالیاتی و تأمین مالی فعالیت‌های غیرقانونی را دربرمی‌گیرد که خطری جدی برای امنیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری و همچنین تهدیدی علیه ثبات بازارهای مالی محسوب می‌شوند. ازسوی دیگر، پیچیدگی فنی سازوکارهای مبتنی بر توکن و فقدان الزامات شفافیت اطلاعاتی، موجب ایجاد عدم هماهنگی میان اطلاعات ارائه‌شده توسط ناشران به سرمایه‌گذاران شده و بستر بروز رفتارهای فریبکارانه را تقویت می‌کند که لزوماً با توجه به قوانین فعلی نمی‌توان آنها را جرم تلقی نمود. در چنین شرایطی، درج مطالب خلاف واقع یا کتمان اطلاعات اساسی در سپیدنامه‌ها می‌تواند بدون وجود نظام‌های نظارتی مؤثر و ضمانت اجراهای بازدارنده، منجر به ورود خسارات قابل توجه‌ای به سرمایه‌گذاران گردد. همچنین در فرضی که ناشر بدون مجوز رسمی از نهادهای مربوطه اقدام به انتشار عرضه اولیه کند، بدیهی است که سرمایه‌گذار نمی‌تواند از حمایت‌های مراجع رسمی بهره‌مند شود.

افزون‌براین، ریسک‌های تجاری این فناوری نظیر نوسانات شدید و غیرقابل پیش‌بینی قیمت، در فقدان نظارت‌های قانونی، به ابزاری برای تضییع حقوق سرمایه‌گذاران مبدل گشته است. این در صورتی است که ممکن است ناشر هیچ ضمانت یا وثیقه‌ای برای تضمین حقوق سرمایه‌گذاران ارائه نداده باشد. از طرفی با توجه به اصل تفسیر مضیق قوانین کیفری و اصل تفسیر به نفع متهم، نمی‌توان قوانین فعلی را به نحوی تفسیر نمود که الزاماً عرضه اولیه سکه غیرمجاز تحت شمول

1. Harm Principle
2. Ponzi Schemes

آنها قرار بگیرد. از این رو، گذار از رویکردهای انفعالی و صرفاً هشداردهنده به سمت جرم‌انگاری پیش‌دستانه و مداخله کیفری فعال، ضرورتی است که بر پایه اصل ضرر و نیاز به مهار خطرناکی، توجیه می‌شود تا ضمن صیانت از حقوق سرمایه‌گذاران، بستر امنی برای نوآوری‌های مالی مشروع فراهم گردد.

در این بخش، ابتدا تمایز میان عرضه اولیه سکه مجاز و غیرمجاز مورد تحلیل حقوقی قرار گرفته و در ادامه، جایگاه سیاست‌های کلی نظام در جرم‌انگاری عرضه اولیه سکه غیرمجاز و وضعیت جرم‌انگاری صورت گرفته در این حوزه، در نظام حقوقی ایران مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۳-۱. تحلیل مقررات عرضه اولیه سکه: مجاز و غیرمجاز

پیش از ورود به بحث جرم‌انگاری عرضه اولیه سکه غیرمجاز، ضروری است ابتدا تمایز میان انواع مجاز و غیرمجاز آن تبیین گردد. با وجود فقدان چهارچوب قانونی صریح، این بخش بر اساس اسناد سیاست‌گذاری اخیرالتصویب که پیش‌تر معرفی و بررسی شد، به تحلیل مبانی حقوقی این تمایز می‌پردازد تا زمینه لازم برای بررسی ابعاد کیفری و وضعیت جرم‌انگاری عرضه اولیه سکه غیرمجاز فراهم آید.

در همین راستا، به موجب بخش سوم سند «تنظیم‌گری بانک مرکزی»، آغاز فعالیت در خصوص «انتشار» و «عرضه اولیه» انواع «رمزپول»، تنها از طریق «محیط آزمون تنظیم‌گری»^۱ مورد تأیید بانک مرکزی مجاز خواهد بود. این محدودیت به منظور کاهش ریسک‌های مرتبط در نظر گرفته شده است تا ایده موردنظر ابتدا در یک محیط کنترل شده، توسط گروهی متخصص و بر اساس مجموعه‌ای از رویه‌های بررسی و سنجش ایده، در دوره‌های موقت و زمان‌بندی شده با شرایط مختص ایده، مورد ارزیابی قرار گیرد و پس از اطمینان از تحقق شاخص‌های موفقیت و امکان‌پذیری تنظیم و کنترل رفتار کسب‌وکار، شرایط صدور مجوزهای دائم و توسعه مقیاس عملکردی فعالیت کسب‌وکار تحت کنترل و نیز متقاضیان جدید این زمینه را توسط نهادهای قانونی مرتبط فراهم می‌نماید.

افزون‌براین، انتشار و «عرضه اولیه» رمزپول‌های دارای پشتوانه ریال در انحصار بانک مرکزی قرار داشته و همچنین صدور و «عرضه اولیه» در خصوص رمزپول‌های با پشتوانه ارز، طلا و فلزات گران بها منوط به تصویب هیئت عالی بانک مرکزی خواهد بود. علاوه بر این، عملیات تحقیق و توسعه مربوط به رمزپول‌های با پشتوانه ارز،

طلا و فلزات گران‌بها صرفاً در چهارچوب محیط آزمون تنظیم‌گری امکان‌پذیر است. در خصوص «توکن‌های کاربردی»^۱ نیز، انتشار و «عرضه اولیه» آن‌ها مشروط به رعایت مواردی همچون عدم امکان مبادله نظیر به نظیر^۲ میان کاربران، عدم ایجاد بازارگاه مبادله^۳ و محدودیت کاربرد توکن به یک حلقه^۴ بسته، شده است.

علاوه‌براین، «نظامنامه رمزارز» نیز در ماده ۴، نهاد تنظیم‌گر مرتبط با این سازوکار را مشخص کرده است. براین‌اساس، نهاد تنظیم‌گر^۵ برای «ابزار تأمین مالی» و «استفاده از رمزارزهایی‌ها علاوه‌بر استفاده از رمزپول برای تأمین مالی خارجی (فاینانس) و سرمایه‌گذاری خارجی»، شورای ملی تأمین مالی تولید است. علاوه‌براین، تبصره ۲ ماده ۵ این نظامنامه، ارائه‌دهندگان خدمات رمزارزایی (اعم از صادرکنندگان، «عرضه‌کنندگان»، بازارهای معاملاتی و امثال آن) را موظف می‌سازد که متناسب با الزامات تعیین‌شده توسط تنظیم‌گر و با درنظرگرفتن ریسک‌ها و مخاطرات ناشی از رمزارزها، از خدمات بیمه و وثیقه‌گذاری استفاده کنند.

این نظامنامه همچنین در بخش‌های مختلف خود، به حدود و مصادیق فعالیت‌های غیرمجاز نیز اشاره می‌کند. ذیل بند ۷ بخش «اهداف و سیاست‌ها» سند مذکور، بر «جلوگیری از خروج سرمایه شهروندان به سکوها‌های خارجی و غیررسمی» و «افزایش توان رقابتی سکوها و رمزارزایی‌های داخلی» تأکید شده است. ازاین‌رو، هرگونه عرضه اولیه‌ای که با هدف جذب سرمایه و انتقال منابع مالی به خارج از کشور یا به سمت سکوها‌های خارجی و غیررسمی انجام شود، می‌تواند از مصادیق عرضه اولیه غیرمجاز قرار بگیرد.

بدیهی است هرگونه عرضه اولیه که خارج از چهارچوب‌های تصریح‌شده انجام گیرد، فاقد وجاهت قانونی بوده و در زمره فعالیت‌های غیرمجاز محسوب خواهد شد؛ بنابراین، تخطی از این ضوابط می‌تواند زمینه‌ساز مداخله از سوی نهادهای مسئول

۱. بخش اول سند تنظیم‌گری بانک مرکزی: «۱-۷- نوعی «رمزارزایی» است که به‌منظور استفاده از یک کالا، خدمت یا امتیاز در یک دامنه کاربری و زیست بوم محدود و مشخص (با کاربری حلقه بسته) منتشر می‌شود.

2. Peer-to-Peer

۳. بازارگاه مبادله رمزارز به معنای یک «سکوی بازار دیجیتال» است که در آن کاربران می‌توانند رمزارزها را خرید و فروش کنند. این سکوها به‌صورت برخط عمل می‌کنند و می‌توانند معاملات بین رمزارزها یا بین رمزارز و ارزهای فیات را تسهیل کنند (Grace Garanett, 2025).

۴. دامنه کاربری و زیست‌بوم محدود و مشخص.

۵. مطابق ماده ۴ نظامنامه رمزارز، تنظیم‌گران هر حوزه موظفانند به تنظیم‌گری حوزه‌های مختلف اعم از مقررات ارائه خدمات (عرضه اولیه، بازارهای معاملاتی، مشاوره، سرمایه‌گذاری و امثال آن) بپردازند.

گردد. البته لازم به ذکر است که اسناد یاد شده در مقام جرم‌انگاری نیستند بلکه در زمره اسناد بالادستی قرار می‌گیرند که صرفاً به تبیین چهارچوب‌های تنظیم‌گری برای نهادهای تقنینی صلاحیت‌دار می‌پردازند. از این رو، نمی‌توان انتظار داشت که این اسناد، ضمانت اجرای کیفری را پیش‌بینی نمایند. با این حال به نظر می‌رسد ضمانت اجرای مدنظر اسناد فوق‌الذکر از نوع اداری - انضباطی بوده و در مورد اشخاص تحت نظارت در چهارچوب مواد ۲۲ تا ۲۵ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران قابل بررسی هستند.

۳-۲. جایگاه سیاست‌های کلی نظام در جرم‌انگاری عرضه اولیه سکه

غیرمجاز

«بر اساس نگرش حاکمیت به قدرت تجسم‌یافته در حقوق کیفری و وضعیت و مفهوم شهروندی در یک جامعه، مداخله کیفری گاه یک حق و گاه عملی غیراخلاقی و خلاف قاعده دانسته می‌شود. گاه یک قانون و گاه استثنایی است که جز در شرایط خاص مجاز نیست. مداخله، نقض حق آزادی فردی است. از این مقدمه‌ها می‌توان نتیجه گرفت که یک «مداخله»، ناقض یک «قاعده» است و نیاز به «توجیه» دارد» (محمودی جانکی و روستایی، ۱۳۹۲، ص. ۳۹).

جرم‌انگاری رفتارهای علیه اموال و مالکیت، از منظر فلسفه حقوق کیفری، عمدتاً بر اساس اصل ضرر به دیگری توجیه می‌شود. این اصل، با توجه به محدودیتی که برای آزادی ایجاد می‌کند، توجیه مناسبی برای جرم‌انگاری رفتارهای زیان‌بار فراهم می‌آورد (آقایی‌نیا و رستمی، ۱۳۹۷، ص. ۲۰). اصل ضرر بیان می‌کند که اقدام حاکمیت در راستاری جرم‌انگاری یک رفتار، در صورتی قابل توجیه است که آن رفتار موجب ضرر به دیگران شده یا خطر چنین ضرری را در پی داشته باشد (صبوری‌پور، ۱۴۰۲، ص. ۳۱).

سیاست‌های کلی نظام، از جمله سیاست‌های کلی امنیت اقتصادی (ابلاغی ۱۳۷۹/۱۱/۰۳) و سیاست‌های کلی تشویق سرمایه‌گذاری (ابلاغی ۱۳۸۹/۱۱/۲۶) همواره بر حمایت از مالکیت و حقوق ناشی از آن، تقویت و توسعه سرمایه‌گذاری، تأمین امنیت سرمایه‌گذاری به منظور تحقق رفاه عمومی و رونق اقتصادی و زمینه‌سازی برای عدالت اقتصادی و همچنین بر ضرورت نظارت و قضاوت دقیق، روشن و تخصصی در حوزه مسائل و جرایم اقتصادی در راستای حمایت از شهروندان، تأکید داشته‌اند.

افزون بر الزامات مربوط به حمایت از امنیت اقتصادی، سیاست‌های مرتبط با قانون‌گذاری نیز ضرورت جرم‌انگاری مستقل عرضه اولیه سکه غیرمجاز را توجیه می‌کنند. این امر فراتر از یک ضرورت فنی، اقتضایی است که از سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری (ابلاغی ۱۳۹۸/۰۷/۰۶) نشئت می‌گیرد. در این چهارچوب، گسترش سازوکارهای نوین مالی مانند عرضه اولیه سکه و ظهور مخاطرات اقتصادی ناشی از آنها، مصادیقی از نیازهای نوپدید در حوزه قانون‌گذاری محسوب می‌شوند که بی‌توجهی به این ضرورت‌ها می‌تواند موجب کاهش کارآمدی نظام عدالت کیفری گردد. این وضعیت، علاوه بر ایجاد ناهمگونی در رویه قضایی، می‌تواند موجب کاهش قابلیت تعقیب مؤثر فعالیت‌های زیان‌بار، افزایش احتمال بی‌کیفرمانی و تضعیف کارکرد بازدارندگی نظام عدالت کیفری شود.

بر اساس بند ۹ سیاست‌های مذکور، قانون‌گذاری بایستی مبتنی بر «نیازهای واقعی» و «شفافیت و عدم ابهام» باشد. فقدان چهارچوب قانونی مشخص در این زمینه، در عمل موجب خسارات گسترده به سرمایه‌گذاران شده است که این امر بیانگر شکل‌گیری یک نیاز واقعی و نوپدید در حوزه تنظیم‌گری کیفری است؛ نیازی که اتکای صرف به عناوین سنتی کیفری پاسخ‌گوی آن نبوده و به تضعیف پیش‌بینی‌پذیری حقوقی و ارجاع ناهمگون این رفتارها به عناوین کیفری فعلی انجامیده است. از این رو، پیش‌بینی چهارچوب قانونی مشخص برای جرم‌انگاری این اعمال را می‌توان در راستای تحقق سیاست‌های کلی نظام و در جهت انسجام قوانین، ثبات مقررات و حمایت مؤثر از نظم اقتصادی و حقوق سرمایه‌گذاران ارزیابی نمود.

حمایت از امنیت اقتصادی و تشویق سرمایه‌گذاری، بهره‌مندی کشور از فرصت‌های بالقوه بلاکچین و فرهنگ‌سازی در زمینه استفاده از فناوری بلاکچین و رمزارایی‌ها در راستای تأمین سرمایه و تسهیل تجارت خارجی، از جمله اهدافی می‌باشند که در اسناد «تنظیم‌گری بانک مرکزی» و «نظامنامه رمزارز» نیز مورد تأکید قرار گرفته‌اند. این اسناد بر ضرورت حفظ حقوق کاربران از طریق تدوین جرایم و مجازات‌های مرتبط با فعالیت‌های این حوزه تصریح دارند. لازم به ذکر است که «منع به‌کارگیری رمزارایی‌ها در جهت اقدامات غیرمجاز یا مجرمانه نظیر پولشویی، تأمین مالی تروریسم، کلاهبرداری، فرار مالیاتی و قاچاق با تعیین حقوق و تکالیف فعالان این حوزه و محدوده ممنوعه فعالیت آن‌ها با عباراتی روشن و غیرقابل تفسیر»، از دیگر اهداف «نظامنامه رمزارز» به‌شمار می‌رود.

به‌طور کلی، با هدف جلوگیری از ورود زیان به سرمایه‌گذاران و در راستای حفظ

امنیت اقتصادی و تشویق سرمایه‌گذاری، جرم‌انگاری و تدوین قانونی شفاف و دقیق و با در نظر گرفتن زوایای تخصصی مربوط به رمزدارایی‌ها و همچنین عرضه اولیه سکه، در مواردی که این رفتار موجب ضرر به دیگران گردیده یا ریسک چنین امری وجود داشته باشد، ضروری به نظر می‌رسد. چراکه این امر موجب جلب اعتماد و اطمینان سرمایه‌گذاران و به تبع آن رونق اقتصادی خواهد گردید.

۳-۳. جرم‌انگاری عرضه اولیه سکه غیرمجاز در حقوق ایران

همان‌گونه که اشاره شد، بسیاری از کشورها در ابتدا تلاش نمودند که از اتخاذ اقدامات تنظیم‌گری شتاب‌زده جلوگیری کنند تا با رصد زمینه‌ها، عملکرد و چهارچوب رمزدارایی‌ها، اقدام به اتخاذ تصمیمات معقول نمایند. در ابتدای امر مداخله غیرکیفری و تلاش جهت تنظیم‌گری مورد توجه قرار گرفت. با این حال، مجموع ریسک‌های شناسایی شده، اعم از ریسک‌های تجاری و جنایی و همچنین ضرورت حمایت از امنیت اقتصادی، مهار خطرناکی، احتیاط‌انگاری عدالت کیفری و جهانی‌شدن بزهکاری، موجب ضرورت مداخله کیفری به واسطه شمول برخی قوانین کیفری و جرم‌انگاری در این حوزه شد، لیکن در حال حاضر در هیچ قانون ملی یا سند فراملی به جرایم خاص حوزه رمزارزها (و به تبع آن، جرایم مرتبط با عرضه اولیه سکه) پرداخته نشده است (خلیلی پاچی و شاملو، ۱۴۰۰، صص. ۳۵-۳۶). علت این وضعیت، از یک‌سو پیچیدگی و ابهام در ماهیت فنی رمزدارایی‌ها و از سوی دیگر سرعت بالای تحولات این فناوری است که موجب دشواری در تنظیم‌گری و تدوین قواعد حقوقی مرتبط شده است (Cuervo, Morozova, & Sugimoto, 2020). از سوی دیگر، در جرم‌انگاری این حوزه، تمرکز اصلی بر نقش این فناوری در ارتکاب جرایم سنتی، به‌ویژه جرایم اقتصادی بوده است (Elsayad, 2023).

فناوری‌های نوظهور و متعاقب آن پدیده عرضه اولیه سکه، از یک‌سو به دلیل ماهیت شبه‌ناشناس و فراملی بلاکچین، مصادیق و مفاهیم برخی جرایم سنتی را دچار تغییر می‌کنند و به‌منزله وسیله‌ای برای ارتکاب جرم (و نه به‌عنوان موضوع جرم) مورد استفاده قرار می‌گیرند و از سوی دیگر زمینه‌ساز شکل‌گیری جرایم خاص مرتبط با خود می‌گردند. در وضعیت فعلی، تمرکز قانون‌گذار بر جرم‌انگاری اختصاصی این حوزه در اولویت قرار نگرفته است؛ لیکن به‌کارگیری این پدیده در جرایم اقتصادی و جرایم علیه اموال و مالکیت نظیر کلاهبرداری، فرار مالیاتی، تأمین مالی تروریسم، قاچاق و پولشویی موجب تحول این جرایم خواهد شد. یکی از عوامل مؤثر

بر این امر، گستردگی جرایم (سنتی) مالی و اقتصادی است که هم‌اکنون بخش عمده‌ای از توجه قانون‌گذار را به خود معطوف کرده است. به‌عنوان مثال، ناشران عرضه اولیه سکه می‌توانند با توسل به وسایل متقلبانه، از جمله ارائه اطلاعات خلاف واقع در مورد پشتوانه یا سودآوری پروژه و حتی با بهره‌گیری از تبلیغات در وسایل ارتباط جمعی، سرمایه‌گذاران را به امور غیرواقع امیدوار ساخته و درنهایت مرتکب کلاهبرداری شوند؛ بنابراین، ICO می‌تواند بستری برای ارتکاب مجموعه‌ای از جرایم علیه اموال و مالکیت باشد، بدون آنکه خود، به‌صورت مستقل جرم‌انگاری شده باشد. از دیگر نکات حائز اهمیت می‌توان به این موضوع اشاره کرد که، توکن‌های اوراق بهادار و به‌طور کلی توکن‌هایی که با هدف جذب سرمایه برای یک طرح یا پروژه کسب‌وکار ایجاد می‌شوند و به دارنده خود حقوق مالی قابل نقل و انتقال اعطا می‌کنند، می‌توانند مصداقی از اوراق بهادار محسوب شده و تابع الزامات قانون بازار اوراق بهادار باشند. باین‌حال، شمول قانونی آن‌ها همانند سایر مصادیق، مستلزم تصریح است. دراین‌میان، به نظر می‌رسد استفاده ناشر از بلاکچین برای صدور و عرضه عمومی اولیه توکن، تأثیری در قابلیت اطلاق عنوان «اوراق بهادار» بر این توکن‌ها نخواهد داشت.

یکی از این الزامات، به‌موجب ماده ۲۰ قانون بازار اوراق بهادار، لزوم ثبت اوراق بهادار نزد سازمان هنگام عرضه عمومی در بازار اولیه است که ازجمله اهداف آن مقابله با عملیات مالی مجرمانه نظیر عرضه‌های متضمن کلاهبرداری یا اقدامات مرتبط با پولشویی است. به‌عبارت‌دیگر، خریداران این نوع توکن‌ها از حقوقی مشابه حقوق سهام‌داران بهره‌مند می‌گردند، در غیر این‌صورت مشمول ضمانت اجرای قانونی خواهند بود. برای مثال، بند ۴ ماده ۴۶ قانون مذکور^۱، اقدام به جرم‌انگاری و تعیین مجازات برای عرضه عمومی اوراق بهادار، بدون رعایت مقررات مندرج در قانون بازار اوراق بهادار، کرده است؛ مگر اینکه یکی از جهات معافیت از ثبت را بتوانند اثبات کنند؛ البته حتی در صورت عرضه خصوصی^۲ نیز، الزاماتی نظیر گزارش‌دهی به سازمان بورس پابرجا است (حدادی و مظفری، ۱۴۰۲، صص. ۱۵۴-۱۵۶).

۱. ماده ۴۶: «اشخاص زیر به حبس تعزیری از سه ماه تا یک سال یا به جزای نقدی معادل دو تا پنج برابر سود به‌دست‌آمده یا زیان متحمل نشده یا هر دو مجازات محکوم خواهند شد: ۴- هر شخصی که بدون رعایت مقررات این قانون اقدام به انتشار آگهی یا اعلامیه پذیره‌نویسی به‌منظور عرضه عمومی اوراق بهادار نماید».

۲. بر اساس بند ۲۷ ماده ۲ قانون بازار اوراق بهادار، منظور از عرضه خصوصی، فروش مستقیم اوراق بهادار توسط ناشر به سرمایه‌گذار نهادی (شخصی که به صورت حرفه‌ای اقدام به خرید و فروش اوراق بهادار نموده و نیازمند حمایت‌های معمول سازمان بورس و اوراق بهادار نیست) است.

۱۵۹). عده‌ای معتقداند که تعریف اوراق بهادار در نظام حقوقی ایران به قدری گسترده است^۱ که می‌تواند سایر توکن‌های رمزنگاری‌شده را نیز شامل شود (حدادی و مظفری، ۱۴۰۲، ص. ۱۵۴). با این حال، به نظر می‌رسد با توجه به تفکیک انجام‌شده در سند «تنظیم‌گری بانک مرکزی» در خصوص انواع رمزارزهایی و تفکیک «توکن اوراق بهادار» از «رمزپول» و «توکن کاربردی»، پذیرش این دیدگاه با چالش‌هایی همراه است.

افزون بر این، عرضه یا معامله رمزارزها در برخی شرایط، می‌تواند از مصادیق جرم پولشویی قرار گیرد. به دلیل عدم نظارت رسمی و ماهیت ناشناس تراکنش‌ها، عرضه‌های اولیه سکه ابزارهایی جذاب برای پولشویی وجوه به‌دست‌آمده از طریق روش‌های غیرقانونی هستند (Financial Crime Academy, 2025). همچنین، استفاده از زیرساخت‌های کشورهای ضعیف از منظر قواعد مبارزه با پولشویی، امکان بهره‌مندی بزه‌کاران از این فناوری را از طریق مزبور فراهم ساخته است (خلیلی‌پاجی، ۱۴۰۱، صص. ۴۵-۴۶). اکثر کشورها متأثر از اسناد فراملی علی‌الخصوص توصیه‌های گروه ویژه اقدام مالی (FATF)، به نقش رمزارزها در تسهیل پولشویی توجه کرده و برای جلوگیری از گریز نسبت به شمول قوانین و مقررات پولشویی، اقدامات لازم را انجام داده‌اند (فرح‌بخش، ۱۳۸۹، ص. ۲۱۹).

مبارزه مؤثر با پولشویی مستلزم آن است که تعریف و موضوع این جرم شامل هر نوع مال صرف‌نظر از ارزش آن باشد؛ موضوعی که در توصیه شماره ۳ گروه ویژه اقدام مالی^۲ و با ارجاع به مقاله‌نامه پالرمو مورد تأکید قرار گرفته است (خلیلی‌پاجی و شاملو، ۱۴۰۰، ص. ۴۹). از این طریق، شمول قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی، رمزارزهایی و ارائه‌دهندگان خدمات آن را مشمول طیف وسیعی از الزامات خواهد کرد که عدم اجرای آن، جرم محسوب گردیده و مستوجب کیفر خواهد بود (خلیلی‌پاجی و شاملو، ۱۴۰۰، ص. ۵۱). در ایران نیز، مطابق ماده ۷ قانون مبارزه با پولشویی اصلاحی ۱۳۹۷، اشخاص موظف به رعایت مقررات مبارزه با پولشویی (مانند بانک‌ها) مکلف به انجام وظایفی چون شناسایی مشتری، نگهداری سوابق و ارائه گزارش

۱. ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار: «... ۲۴- اوراق بهادار: هر نوع ورقه یا مستندی است که متضمن حقوق مالی قابل نقل و انتقال برای مالک عین و یا منفعت آن باشد. شورا، اوراق بهادار قابل معامله را تعیین و اعلام خواهد کرد. مفهوم ابزار مالی و اوراق بهادار در متن این قانون، معادل هم در نظر گرفته شده است...».

۲. «کشورها باید پولشویی را بر اساس مقاله‌نامه وین و مقاله‌نامه پالرمو جرم‌انگاری کنند. با هدف شمول حداکثری جرایم منشأ، کشورها مکلف به تسری جرم پولشویی به تمامی جرایم شدید هستند».

عملیات‌های مشکوک هستند و در صورت عدم انجام این تکالیف، با ضمانت اجرای این ماده (حسب مورد انفصال یا جزای نقدی) روبه‌رو خواهند شد (خلیلی پاجی و شاملو، ۱۴۰۰، ص. ۵۲). با توجه به ماهیت غیرمتمرکز رمزارزها و همچنین عرضه اولیه سکه، امکان گریز از نظارت‌های قانونی با استفاده از آن‌ها وجود دارد، شمول رمزارزها و خدمات مرتبط با آن‌ها ذیل قوانین پولشویی، می‌تواند ضمانت اجرای مشخص و کارآمدی را در این حوزه فراهم کند.

همان‌طور که بیان شد، در ایران ابتدائاً با گسترش استفاده از رمزارزها، سیاستی مبتنی بر ممنوعیت خرید و فروش آن‌ها به دلیل احتمال استفاده در پولشویی اعمال شد، که نشان‌دهنده توجه اولیه به شمول رمزارزها ذیل قوانین پولشویی بود. با این وجود، در لایحه اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز ۱۳۹۹، رویکرد مرتبط با پول شویی به حاشیه رانده شد و مسیری جدید و سخت‌گیرانه‌ای مدنظر قانون‌گذار قرار گرفت.^۱ این مسیر به جای تمرکز بر پولشویی، تلاش کرد تا با تلقی رمزارزها به عنوان ارز خارجی، آن‌ها را تحت شمول قوانین ارزی و به‌ویژه قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز قرار دهد. قانون‌گذار ابتدا مطابق تبصره ۷ ماده ۲ مکرر الحاقی لایحه اصلاحی قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (مصوب ۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۹ و اصلاحی مورخ ۲۲ فروردین ۱۴۰۰، پس از رفع ایرادات شورای نگهبان)، تمامی رمزارزها را در حکم ارز خارجی دانست و مقرر کرد که جرائم، تخلفات، ضمانت اجراها و مقررات مربوط به ارزها در مورد رمزارزها نیز اعمال شود. این اقدام نشان‌دهنده تمایل قانون‌گذار ایران به تلقی رمزارزها به عنوان ارز خارجی^۲ و تسری قوانین قاچاق کالا و ارز نسبت به آن‌ها بود (خلیلی پاجی و شاملو، ۱۴۰۰).

رویکرد ایران در قاچاق‌انگاری رمزارزها، رویکردی بی‌سابقه بود. چراکه اغلب کشورهایی که در زمینه رمزارزها به قانون‌گذاری پرداخته‌اند، این فناوری را به عنوان یک ارزش، مال یا دارایی مورد شناسایی قرار داده‌اند و نه پول یا ارز خارجی. همچنین در هیچ کشوری به این فناوری ارزشی چون پول یا ارز خارجی داده نشده است. رمزارزهای جهان‌روا اگرچه از مزیت‌های زیادی برخوردارند؛ اما به دلیل

۱. شایان ذکر است که تمایل به شمول قوانین ارزی بر رمزارزها محدود به لایحه مذکور نبوده و در پیش‌نویس سند «الزامات و ضوابط فعالیت‌ها در حوزه رمزارزها در کشور» مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۰۸ نیز دیده می‌شود. امری که تا کنون به سرانجام مشخصی نرسیده است (خلیلی پاجی و شاملو، ۱۴۰۰، ص. ۳۴).

۲. لازم به ذکر است که، غالب کشورهایی که در زمینه رمزارزها به قانون‌گذاری پرداخته‌اند، این فناوری را به عنوان یک ارزش / مال / دارایی مورد شناسایی قرار داده‌اند و نه پول یا ارز خارجی (خلیلی پاجی و شاملو، ۱۴۰۰، ص. ۶۴).

چالش‌هایی نظیر گمنامی و ناشناختگی، تلاش غالب کشورها اکثراً مبنی بر به حاشیه بردن این فناوری و تنزل به‌عنوان یک ارزش یا دارایی است (خلیلی پاچی و شاملو، ۱۴۰۰، صص. ۶۳-۶۴).

با وجود تأیید کلیات مربوط به تبصره الحاقی در خصوص رمزارزها توسط شورای نگهبان، این بخش از لایحه، توسط مجلس شورای اسلامی حذف شد. بدین‌سان، رویکرد ایران در شناسایی رمزارزها به‌عنوان ارز خارجی، هرچند از لحاظ نظری می‌توانست به اتخاذ رویکرد سخت‌گیرانه کیفری نسبت به آن‌ها بینجامد؛ اما در عمل رویکرد مناسبی تلقی نمی‌شد. چراکه از یک‌سو، شناسایی این فناوری به‌عنوان یک ارزش یا مال کافی بود تا رمزارزها تحت شمول قوانین مبارزه با پولشویی قرار گیرند و در پی آن، الزامات مربوط به کاربران و ارائه‌دهندگان خدمات آن‌ها قابل اعمال گردد و ازسوی دیگر، شناسایی رمزارزهای جهانی، بدون پشتوانه و با نوسانات قیمتی بسیار زیاد و ابهامات جدی درباره خالق آن‌ها، می‌تواند در ایجاد تمایل عموم مردم در ورود به این حوزه اثرگذار باشد. امری که با پیچیدگی خرید و فروش آن‌ها به‌دلیل قرارگرفتن تحت شمول مقررات ارزی، می‌توانست زمینه مجرمیت بالقوه بسیاری از اشخاص را فراهم آورد. بدین‌جهت، به نظر می‌رسد همین ملاحظات سبب شد مجلس شورای اسلامی تبصره الحاقی ماده ۲ را حذف کند (خلیلی پاچی و شاملو، ۱۴۰۰).

درمجموع، تجربه ایران در خصوص رمزارزها حاکی از آن است که رویکرد حقوقی مبنی بر شمول آن‌ها به‌عنوان ارز خارجی و اعمال قوانین ارزی بر آن‌ها، با وجود توان بالقوه در ایجاد یک موضع کیفری سخت‌گیرانه، در مقام عمل با موانع جدی حقوقی و عملی مواجه شده است. این امر، ضرورت بازنگری در چهارچوب‌های قانونی موجود و اتخاذ یک رویکرد مناسب و کارآمد را آشکار می‌سازد.

نتیجه‌گیری

در پی گسترش روزافزون فناوری‌های نوین مالی، فناوری‌هایی مانند رمزارز به‌مثابه یک وسیله پرداخت روزآمد و عرضه اولیه سکه به‌عنوان روشی نوین برای تأمین سرمایه، به‌دلیل ماهیت فراملی و غیرمتمرکز خود، ضمن ایجاد ظرفیت‌های کارآمد در تأمین سرمایه، ریسک‌های جدی اقتصادی و کیفری را نیز به همراه دارند. همان‌طور که مشاهد شد، علی‌رغم انتشار اسناد سیاست‌گذاری در سال ۱۴۰۳ توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شورای عالی فضای مجازی، همچنان تعریفی روشن و دقیق از رمزارزها و همچنین عرضه اولیه سکه در حقوق ایران ارائه نشده

است. این در حالی است که فقدان تعاریف روشن و چهارچوب حقوقی منسجم، منجر به تشتت رویه‌های نظارتی و قضائی، افزایش آسیب‌پذیری سرمایه‌گذاران و تسهیل ارتکاب جرایم اقتصادی و مالی، از جمله کلاهبرداری و پولشویی خواهد شد.

با در نظر گرفتن این نکته که عدم رعایت مقررات مندرج در اسناد بالادستی و سیاست‌گذاری‌های مورد اشاره در این پژوهش (توسط اشخاص تحت نظارت)، می‌تواند حسب مورد موجب اعمال ضمانت اجراهای اداری یا انضباطی گردد، در وهله نخست، به نظر می‌رسد عرضه عمومی اولیه سکه، به گونه‌ای که سرمایه‌گذاران از حقوقی همانند حقوق سهام‌داران بهره‌مند شوند یا به عبارت دیگر، به سرمایه‌گذاران حقوقی مشابه دارا بودن سهام اعطا شود، مستلزم رعایت الزامات قانون بازار اوراق بهادار است که عدم رعایت این مقررات، ضمانت اجراهای کیفری پیش‌بینی‌شده در قانون مذکور را به دنبال خواهد داشت.

علاوه بر این، در صورتی که ناشران، با توسل به وسایلی نظیر وعده به امور غیرواقع مانند سود کلان یا از طریق تبلیغات در وسایل ارتباط جمعی مبادرت به عرضه اولیه سکه غیرمجاز نمایند، این عمل با رعایت سایر شرایط قانونی نظیر فریب، بردن مال سرمایه‌گذار و وجود عنصر معنوی، می‌تواند از مصادیق کلاهبرداری تلقی گردد. در نهایت، چنانچه اقدام به «وصول وجوه کلان به صورت قبول سپرده اشخاص حقیقی یا حقوقی تحت عنوان مضاربه و نظایر آن» گردد و «موجب حیف و میل امول مردم یا اخلال در نظام اقتصادی شود»، شمول این رفتار ذیل قانون مجازات اخلال‌گران در نظام اقتصادی کشور، بعید به نظر نمی‌رسد. لازم به ذکر است که این تفسیر، بسیار موسع بوده و ضروری است که قانون مشخصی برای این موضوع خاص به تصویب برسد.

به نظر می‌رسد در گام نخست، در راستای تحقق سیاست‌های کلی نظام مانند تأمین امنیت اقتصادی و حفظ حقوق سرمایه‌گذاران و همچنین تشویق سرمایه‌گذاری و به منظور حمایت از مالکیت و توسعه سرمایه‌گذاری، با شناسایی رمازرها به عنوان «مال» در معنای مندرج در قانون مبارزه با پولشویی، می‌توان رفتارهای مجرمانه مرتبط با عرضه اولیه سکه را ذیل همان قانون لحاظ نموده و ضمانت اجراهای مقرر در آن را بر ICO تسری داد تا در شرایط فعلی، ریسک موجود در به کارگیری رمازرها تا حد ممکن با رعایت الزامات مربوط به پولشویی برای کاربران و ارائه‌دهندگان خدمات، کنترل گردد؛ بدون آنکه رمازرها را تحت شمول «ارز خارجی» در مفهوم موجود در قانون قاچاق کالا و ارز دانست.

باین حال، بررسی ماهیت پیچیده و فناورانه این سازوکار تأمین سرمایه نشان

می‌دهد که اتکای صرف به عناوین کیفری سنتی کافی نیست. ازسوی دیگر، اگرچه لحاظ نمودن رمزارزها ذیل قانون مبارزه با پولشویی با رویکرد غالب کشورها و اسناد فراملی همسو است؛ اما با توجه به ماهیت متمایز رمزدارایی‌ها، عدم شمول کامل قوانین سنتی بر این دارایی‌ها در مواردی که ناشر بدون أخذ مجوز از نهاد تنظیم‌گر مربوطه و یا بدون ارائه وثیقه معتبر و با ریسک بالا اقدام به عرضه توکن نماید، اصول حاکم بر حقوق کیفری و همچنین اهمیت جلوگیری از تشتت آراء قضائی، ضروری است که در راستای سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری و همچنین، ماده ۵ نظام‌نامه رمزارز، قوه قضائیه برای تدوین جرایم و مجازات‌های مرتبط با حوزه رمزدارایی‌ها، اقدام به تهیه لایحه قضائی و پیگیری مراحل تقنینی آن نماید.^۱

بدین ترتیب، باید امکان پیش‌بینی مجازات برای هر شخص حقیقی یا حقوقی فراهم شود که خارج از ضوابط مصوب و بدون أخذ مجوز از مرجع واحد ذی‌صلاح مشخص شده در قانون، اقدام به عرضه اولیه سکه نماید. این امر شامل مواردی است که فرد بدون طی مراحل قانونی، احراز هویت لازم و ارائه تضمین یا وثیقه‌ای معتبر برای توکن‌های در حال عرضه، مبادرت به عرضه اولیه می‌کند. همچنین است در مواردی که مطالب خلاف واقع را در سپیدنامه درج نموده یا مرتکب پنهان‌سازی اطلاعات شود؛ مشروط بر آنکه عمل وی منجر به تحصیل مال یا ورود ضرر به سرمایه‌گذاران گردد.

بدیهی است که تحقق صحیح جرم‌انگاری مؤثر، مستلزم اتخاذ یک رویکرد مشخص در خصوص ماهیت حقوقی رمزدارایی‌ها، تعریف صریح و روشن مفاهیم و تعیین مراجع ذی‌صلاح و همچنین شرح دقیق سازوکار اجرایی مورد نیاز، است.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی: این مقاله حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان: تمام نویسندگان در آماده‌سازی این مقاله مشارکت کرده‌اند.

تعارض منافع: بنابه اظهار نویسندگان، در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

تعهد مالکیت معنوی: طبق تعهد نویسندگان، حق مالکیت معنوی (CC) رعایت شده است.

۱. «۵-۴- قوه قضائیه موظف است حقوق کاربران، جرایم و مجازات‌های مرتبط با حوزه رمزدارایی‌ها را در قالب لایحه‌ای قضائی تدوین و برای انجام مراحل تقنینی پیگیری نماید».

References

- “Financial Crime Risk In ICOs: The Initial Coin Offerings Financial Crime Risk” (2025). Financial Crime Academy, Available At: <https://financialcrimeacademy.org/financial-crime-risk-in-icos/>
- Aghaie Nia, H. & Rostami, H. (2019). *Property Crimes*. Tehran: Mizan Legal Foundation. (In Persian)
- Alipour, H. (2021). *Information Technology Criminal Law*. Tehran: Khorsandy. (In Persian)
- Arjmandfar, M.M., Farzaneh Kondori, N. & Tuyserkani, A. (2024). *Chalesh-ha-ye Nezam-e Edalat Keyfari-e Iran Dar Jarayem-e Mortabet Ba Rmazarzha [Challenges of Iran's Criminal Justice System in Cryptocurrency-Related Crimes and Possible Solutions]*. Tehran: judpub. (In Persian)
- BaFin (2017). *Initial Coin Offerings: High risks for consumers*, Available At: https://www.bafin.de/SharedDocs/Veroeffentlichungen/EN/Fachartikel/2017/fa_bj_1711_ICO_en.html
- Cuervo, Cristina, Anastasiia Morozova & Nobuyasu Sugimoto (2020). *Regulation of Crypto Assets*, IMF eLIBRARY, Available At: <https://www.elibrary.imf.org>
- Elsayad, S.M (2023). “Cryptocurrencies, corruption and organised crime”, U4, Available At: <https://www.u4.no/publications/cryptocurrencies-corruption-and-organised-crime/fullversion>
- Farah Bakhsh, M. (2010). *PhD Dissertation: The Impact of Utilitarianism on Criminalization*. Shahid Beheshti University. (In Persian)
- FATF (2021). *Updated Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset ServiceProviders*, FATF, Available At: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/FatfRecommendations/Updated-Guidance-on-VA-VASPs-2021.html>
- Ghaemi Nia, A.A., Saremi, M.S. & Kohanhoosh Nezhad, R. (2025). *Financing Projects through Blockchain in Iran*. Tehran: Technology Studies Institute. (In Persian)
- Ghorbani Zirdehi, p. (2024). Negahi Be Seir-e Pichideh Mogharrarat Gozari-e Ramzarzha Dar Iran [An Overview of The Challenging Evolution of Cryptocurrency Regulation in Iran]. *Bankinglaw Journal*. (In Persian)
- Ghorbani, R. (2017). *Eelam-e Moze-e Rasmi-e Bank-e Markazi Dar Khosoos-e Bitcoin va Arz-haye Ramznegari Shode [Central Bank's position on Bitcoin and Cryptocurrencies]*. Available At: <https://way2pay.ir/82910/?utm .> (In Persian)
- Grace Garnett, Allie (2025). *Cryptocurrency exchanges: Where to buy and sell Bitcoin and other digital assets*, Britannica Money, Available At: <https://www.britannica.com/money/top-crypto-exchanges>
- Haddadi, SH., Mozafari, M. (2023). A Legal Introduction to Crypto Tokens ICO Through Blockchain Technology. *Economic and Commerical Law Research Quarterly Journal*. 1(1). 131-162. (In

- Persian)
- Islamic Parliament Research Center of The Islamic Republic of Iran, Bitcoin; A New tool in Electronic Payment Systems. Report No: 1393, 28013617.
- J. Chapin, A. (2022). *Art of Initial Coin Offering*. Translated by: Heydari, H. Tehran: Way2Pay. (In Persian)
- Khalili Paji, A. (2022). *Virtual Currencies Globalization of Crime and Criminal Policy*. Tehran: Mizan Legal Foundation. (In Persian)
- Khalili Pji, A. & Shamloo, B. (2021). Criminalization in the Realm of Cryptocurrencies. *Criminal Law Doctrines Journal*. 18 (21). (In Persian)
- Mahmoudi Janaki, F. & Roustaei, M. (2013). Justification of Criminal Intervention; Principles and Necessities. *Journal of Criminal Law Research*. 2 (3). (In Persian)
- Maume, Philipp & Mathias Fromberger (2019). "Regulation of Initial Coin Offering U.S. and U.E. Securities Laws", *Chicago Journal of International Law*, Vol. 19.2, pp. 548-585.
- Newbury, Laura & Kerse, Matthew (2023). "Crypto consumer protection: Why 'wait and see' is no longer an option". CGAP. Available at: <https://www.cgap.org/blog/crypto-consumer-protection-why-wait-and-see-is-no-longer-option>
- Sabooripour, M. (2023). *An Introduction to Criminal Law*. Tehran: Mizan Legal Foundation. (In Persian)
- Saeedvaziri, KH. & Azimi Behnamiri, H. (2023). *Blockchain & Cryptocurrency Confronting International Law*. Tehran: Khorsandy. (In Persian)
- Securities and Exchange Commission v. Howey Co., United States Supreme Court, 328 U.S. 293 (1946). Retrieved from <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/328/293/case.html#298>.
- U.S. House Passes GENIUS and CLARITY Acts (2025). Signaling Bipartisan Support for Digital Assets, Jones Day, Available At: <https://www.jonesday.com/en/insights/2025/07/us-house-passes-genius-and-clarity-acts-signaling-bipartisan-support-for-digital-assets>

